

K. MARX ja F. ENGELS

KOMMUNISTISEN PUOLUEEN MANIFESTI

ESIPUHE

VUODEN 1872 SAKSANKIELISEEN PAINOKSEEN

„Kommunistien liitto”, kansainvälinen työväenyhdistys, joka silloisissa olosuhteissa luonnollisestikin saattoi olla vain salainen, antoi Lontoossa marraskuussa 1847 pitämässään kongressissa allekirjoittaneiden tehtäväksi laatia julkisuutta varten tarkoitetun, yksityiskohtaisen teoreettisen ja käytännöllisen puolueohjelman. Niin syntyi seuraava „Manifesti”, jonka käsikirjoitus lähetettiin Lontooseen painettavaksi muutamaa viikkoa ennen helmikuun vallankumousta¹. Julkaistuna ensin saksaksi „Manifesti” on ilmestynyt tällä kielellä Saksassa, Englannissa ja Amerikassa ainakin kahtenatoista eri painoksena. Englanninkielisenä se ilmestyi ensi kerran 1850 Lontoossa „Red Republican” julkaisussa miss Helen Macfarlanen kääntämänä ja vuonna 1871 ainakin kolmena eri käännöksenä Amerikassa. Ranskan-kielisenä se ilmestyi ensi kerran Pariisissa vähän ennen vuoden 1848 kesäkuun kapinaa sekä hiljattain New Yorkissa „Le Socialiste” lehdessä. Uusi käännös on valmistelun alaisena. Puolan kielellä se ilmestyi Lontoossa kohta ensimmäisen saksankielisen laitoksen ilmestymisen jälkeen. Venäjän kielellä Genevessä kuusikymmentäluvulla. Tanskan kielelle se käännettiin samoin pian ilmestymisensä jälkeen.

Niin suuresti kuin olosuhteet viimeisten kahdenkymmenen viiden vuoden aikana ovatkin muuttuneet, pitävät tässä „Manifestissa” kehitellyt yleiset periaatteet pääpiirteissään vielä nykyäänkin täysin paikkansa. Eräitä kohtia olisi kylläkin siellä ja täällä paranneltava. Näiden periaatteiden käytännöllinen soveltaminen, niin selittää „Manifesti” itse, on kaikkialla ja aina riippuvainen

¹ Tarkoitetaan vuoden 1848 helmikuun vallankumousta Ranskassa. *Toim.*

olemassaolevista historiallisista olosuhteista, ja sen vuoksi ei suinkaan panna erityistä painoa II osan lopussa esitettyihin vallankumouksellisiin toimenpiteisiin. Tämän kohdan tulisi nykyisin kuulua monessa suhteessa toisin. Ottaen huomioon suurteollisuuden valtavan kehityksen viimeisten kahdenkymmenen viiden vuoden aikana ja sen mukana tapahtuneen työväenluokan puoluejärjestöjen kehityksen, ottaen huomioon käytännölliset kokemukset ensin helmikuun vallankumouksesta ja vieläkin suuremmassa määrin Pariisin Kommuunista, jossa proletariaatti ensi kerran piti kaksi kuukautta valtiollista valtaa käsissään, on tämä ohjelma nykyään paikoitellen vanhentunut. Nimenomaan Kommuuni on osoittanut, että „työväenluokka ei voi ilman muuta ottaa haltuunsa valmista valtiokoneistoa ja panna sitä käyntiin omien tarkoituksensa toteuttamiseksi” (ks. „Kansalaissota Ranskassa. Kansainvälisen Työväenliiton Pääneuvoston adressi”, saksankielinen painos, s. 19, missä tätä ajatusta on laajemmin kehitelty¹). Edelleen on itsestään selvää, että sosialistisen kirjallisuuden arvostelu on nykyaikaan nähden vaillaista, koska se ulottuu vain vuoteen 1847; samoin se, että huomautukset kommunistien suhteesta eri oppositiopuolueisiin (IV osa), joskin ne pääpiirteissään ovat vielä nykyisinkin oikeita, ovat kuitenkin yksityiskohdissaan nykyään vanhentuneita jo sen vuoksi, että poliittinen tilanne on kokonaan muuttunut ja historiallinen kehitys pyyhkäissyt olemattomiin useimmat siinä luetellut puolueet.

Mutta „Manifesti” on kuitenkin historiallinen asiakirja, jonka muuttamiseen emme katso itsellämme enää olevan oikeutta. Myöhempään painokseen tullaan ehkä liittämään johdanto sillaksi vuoden 1847 ja nykyhetken välille; tämä painos tuli meille niin odottamatta, ettei meillä ollut aikaa sellaisen laatimiseen.

Karl Marx. Friedrich Engels

Lontoo, kesäkuun 24. pnä 1872

ESIPUHE
 VUODEN 1882 VENÄJANKIELISEEN
 PAINOKSEEN

Ensimmäinen „Kommunistisen puolueen manifestin” venäjänkielinen Bakuninin kääntämä laitos ilmestyi 1860-luvun alussa² painettuna „Kolokol” lehden kirjapainossa. Siihen aikaan „Manifestin” venäjänkielinen painos saattoi näyttää Lännessä korkeintaan kirjalliselta eriskummallisuudelta. Tuollainen käsitys olisi nykyään mahdoton.

¹ Ks. tätä osaa, s. 454. *Toim.*

² Aika osoitettu epätarkasti: mainittu laitos ilmestyi 1869. *Toim.*

Kuinka rajoitetun alan proletaarinen liike silloin (joulu-kuussa 1847) vielä käsitti, sen osoittaa selvimmin „Manifestin” viimeinen luku: „Kommunistien suhde eri oppositiopuolueisiin eri maissa”. Siitä puuttuvat nimenomaan juuri Venäjä ja Yhdysvallat. Se oli aikaa, jolloin Venäjä oli koko eurooppalaisen taantumuksen viimeinen suuri reservi ja siirtolaisuus Yhdysvaltoihin imi Euroopan proletariaatin liiat voimat. Nämä molemmat maat toimittivat Euroopalle raaka-aineita ja olivat samalla sen teollisuustuotteiden menekkimarkkinoita. Ne molemmat olivat siis silloin tavalla tai toisella Euroopassa vallitsevan yhteiskuntajärjestyksen tukena.

Kuinka onkaan nyt kaikki muuttunut! Juuri Euroopasta käsin tapahtunut siirtolaisuus mahdollisti suunnattoman kehityksen Pohjois-Amerikan maanviljelyksessä, mikä kilpailullaan horjuttaa perustuksia myöten sekä suur- että pienmaanomistusta Euroopassa. Se antoi samalla Yhdysvalloille mahdollisuuden ryhtyä käyttämään runsaita teollisia apulähteitään, vieläpä niin tarmokkaasti ja niin laajassa mitassa, että se on pian tekevä lopun Länsi-Euroopan ja erikoisesti Englannin teollisuusmonopolista. Nämä molemmat seikat vaikuttavat vuorostaan vallankumouksellisesti Amerikkaan. Farmarien pieni ja keskisuuri maanomistus, tämä Amerikan koko poliittisen järjestelmän perusta, sortuu vähitellen kilpailussa jättiläisfarmien kanssa; samaan aikaan teollisuusalueilla on ensi kertaa muodostumassa lukuisa proletariaatti ja tapahtuu pääomien satumainen keskittyminen.

Ja sitten Venäjä! Vuosien 1848—1849 vallankumouksen aikana eivät ainoastaan Euroopan yksinvaltiaat, vaan myös Euroopan porvarit pitivät Venäjän sekaantumista asioihin ainoana pelastuksena vastikään täysikasvuiseksi varttuneelta proletariaatilta. Tsaari julistettiin eurooppalaisen taantumuksen päämieheksi. Nyt hän on Hatsinassa vallankumouksen sotavankina, ja Venäjä on Euroopan vallankumouksellisen liikkeen etujoukko.

„Kommunistisen manifestin” tehtävänä oli julistaa nykyisen porvarillisen omistuksen väistämättömästi lähestyvää tuhoa. Mutta joutuisasti kehittyvän kapitalistisen keinottelun ja nyt vasta muodostumassa olevan porvarillisen maanomistuksen ohella havaitsemme Venäjällä suurimman osan maasta olevan talonpoikien yhteisöomistuksessa. Nyt herää kysymys: voiko venäläinen kyläyhteisö, eräs joka tapauksessa jo varsin rappeutunut maan alkukantaisen yhteisöomistuksen muoto, välittömästi muuttua korkeimmaksi, kommunistisen yhteisöomistuksen muodoksi? Vai onko sen päinvastoin ensin läpäistävä sama hajaantumisprosessi, minkä Lännen historiallinen kehitys on läpäissyt?

Ainoa nyt mahdollinen vastaus tähän kysymykseen on seuraava. Jos Venäjän vallankumous tulee olemaan merkinä proletaarisen vallankumouksen alkamiselle Lännessä, niin että molemmat täydentävät toisiaan, silloin voi nykyinen venäläinen maan yhteisöomistus olla kommunistisen kehityksen lähtökohtana.

Karl Marx. F. Engels

Lontoo, tammikuun 21. pnä 1882

ESIPUHE

VUODEN 1883 SAKSANKIELISEEN PAINOKSEEN

Tämän painoksen esipuhe on minun valitettavasti yksin allekirjoitettava. Marx, mies, jolle Euroopan ja Amerikan koko työväenluokka on suuremmassa kiitollisuudenvelassa kuin kenellekään muulle, lepää Highgaten hautausmaalla, ja hänen haudallaan kasvaa jo ensimmäinen ruoho. Hänen kuolemansa jälkeen ei voi olla enää puhuttakaan „Manifestin” uudestimuokkaamisesta tai täydentämisestä. Sitä tarpeellisempänä pidän tässä vielä kerran selvästi todeta seuraavaa.

Se „Manifestin” läpikäyvä perusajatus, että kunkin historiallisen aikakauden taloudellinen tuotanto ja siitä välttämättömästi johtuva yhteiskunnan rakenne muodostavat perustan tämän aikakauden poliittiselle ja älylliselle historialle; että tämän mukaisesti koko historia on ollut (ikivanhan yhteisöomistuksen hajottua lopullisesti) luokkataistelujen historiaa, taistelujen, joita on käyty riistettyjen ja riistävien, hallittujen ja hallitsevien luokkien välillä yhteiskunnallisen kehityksen eri asteilla; että tämä taistelu on nyt saavuttanut asteen, jossa riistetty ja sorrettu luokka (proletariaatti) ei voi enää vapauttaa itseään sitä riistävästä ja sortavasta luokasta (porvaristosta) vapauttamatta samalla ainiaaksi koko yhteiskuntaa riistosta, sorrosta ja luokkataisteluista,— tämä perusajatus on lähtöisin ainoastaan ja yksinomaan Marxilta ¹.

Tämän olen sanonut jo usein, mutta juuri nyt on välttämätöntä, että se lausutaan myöskin itse „Manifestin” esipuheessa.

F. Engels

Lontoo, kesäkuun 28. pnä 1883

¹ Englanninkielisen käännöksen esipuheessa sanon: „Tätä ajatusta, joka käsittääkseni on omiaan saamaan historiatieteessä aikaan samanlaista edistystä kuin Darwinin teoria luonnontieteessä, tätä ajatusta me molemmat olimme jo useampien vuosien ajan ennen vuotta 1845 vähitellen lähestyneet. Kuinka pitkälle olin itsenäisesti tähän suuntaan päässyt, näkyy parhaiten teoksestani „Englannin työväenluokan asema”. Mutta kun keväällä 1845

OTE
 VUODEN 1890 SAKSANKIELISEN PAINOKSEN
 ESIPUHEESTA

„Manifestilla” on ollut oma elämänkulkunsa. Sen ilmestymishetkellä silloin vielä pienilukuinen tieteellisen sosialismin etujoukko tervehti sitä intomielin (kuten ensimmäisessä esipuheessa mainitut käännökset todistavat), mutta pian sen työnsi taka-alalle Pariisin työläisten kesäkuussa 1848 kärsimästä tappiosta alkanut taantumus, ja vihdoin se „lain nojalla” julistettiin pannaan Kölnin kommunisteille annetulla tuomiolla marraskuussa 1852. Samalla kun helmikuun vallankumouksesta alkanut työväenliike hävisi julkiselta näyttämöltä, joutui myös „Manifesti” taka-alalle.

Kun Euroopan työväenluokka oli jälleen kylliksi voimistunut hyökätäkseen uudelleen hallitsevien luokkien valtaa vastaan, syntyi Kansainvälinen Työväenliitto. Sen tarkoituksena oli yhdistää Euroopan ja Amerikan työväen kaikki taistelukykyiset voimat *yhdeksi* suureksi armeijaksi. Sen vuoksi se ei voinut *lähteä* „Manifestissa” esitetyistä periaatteista. Sillä täytyi olla ohjelma, joka ei sulkenut ovea Englannin trade unioneilta, Ranskan, Belgian, Italian, Espanjan proudhonisteilta eikä Saksan lassallelaisilta¹. Tämän ohjelman — Internationalen sääntöjen alustavan osan² — Marx laati niin mestarillisesti, että sille antoivat tunnustuksensa jopa Bakunin ja anarkistitkin. „Manifestissa” esitettyjen periaatteiden lopulliseen voittoon nähden Marx luotti yksinomaan työväenluokan älylliseen kehitykseen, minkä täytyi kiertämättömästi seurata yhteisestä toiminnasta ja mielipiteiden vaihdosta. Pääomanvastaisen taistelun tapahtumat ja vaiheet, enemmänkin tappiot kuin menestykset, eivät voineet olla osoittamatta taistelijoille, että heidän siihenastiset maailmanparannuskeinonsa eivät riitä, ja tekemättä heidän päätään kykenevämmäksi tietoaamaan tarkemmin, mitkä ovat työväen vapautuksen todelliset edellytykset. Ja Marx oli oikeassa. Vuonna 1874, jolloin Internationale laskettiin hajalle, työväenluokka oli aivan toinen kuin se oli ollut vuonna 1864 sitä perustettaessa.

taas tapasin Marxin Brysselissä, oli hänellä tuo ajatus jo valmiiksi kehiteltynä, ja hän esitti sen minulle melkein yhtä selvin sanoin kuin olen sen edellä esittänyt”. (*Engelsin huomautus vuoden 1890 saksankieliseen painokseen.*)

¹ Lassalle tunnusti aina olevansa henkilökohtaisesti, suhteessaan meihin, Marxin „oppilas” ja oli sellaisena luonnollisestikin „Manifestin” kannalla. Toisin oli hänen niiden seuraajiensa laita, jotka rajoittuivat hänen vaatimuksiensa, mikä edellytti valtionluottoa saavia tuotanto-osuuskuntia, ja jotka jakoivat koko työväenluokan valtionavun kannattajiin ja omanavun kannattajiin. (*Engelsin huomautus.*)

² Ks. tätä osaa, ss. 331—332. *Toim.*

Proudhonismi romaanisissa maissa ja erikoislaatuinen lassal-laisuus Saksassa olivat henkitoreissa, ja yksinpä silloiset pata-vanhoilliset Englannin trade unionitkin lähenivät vähitellen sitä kehitysastetta, jolloin niiden vuonna 1887 Swanseassa pitämän kongressin puheenjohtaja saattoi niiden nimissä lausua: „Mannermainen sosialismi ei enää kammota meitä”. Mutta mannermainen sosialismi oli jo vuonna 1887 miltei yksinomaan sitä teoriaa, jota „Manifestissa” julistetaan. Ja „Manifestin” historia kuvastaa siten jossain määrin nykyaikaisen työväenliikkeen historiaa vuodesta 1848 lähtien. Nykyisin se epäilemättä on koko sosialistisen kirjallisuuden laajimmalle levinnyt, kansainvälinen teos, miljoonien työläisten yhteinen ohjelma kaikissa maissa Siperiasta Kaliforniaan saakka.

Ja kuitenkin, kun se ilmestyi, me emme voineet sanoa sitä *sosialistiseksi* manifestiksi. Sosialisteilla tarkoitettiin vuonna 1847 kahdenlaista väkeä. Toisaalta erilaisten utooppisten järjestelmien kannattajia, erikoisesti Englannin owenilaisia ja Ranskan fourierlaisia, jotka kummatkin olivat jo silloin kutistuneet pelkiksi vähitellen sukupuuttoon kuoleviksi lahkokunniksi. Toisaalta niitä mitä moninaisimpia yhteiskuntapuoskareita, jotka kukin erilaisin maailmanparannuskeinoin ja kaikenlaisin paikkaustoin tahtoivat poistaa yhteiskunnalliset epäkohdat tuottamatta pääomalle ja liikevoitolle pienintäkään vahinkoa. Kummassakin tapauksessa se oli väkeä, joka oli työväenliikkeen ulkopuolella ja pikemminkin etsi kannatusta „sivistyneiltä” luokilta. Sitä vastoin se osa työväkeä, joka vakuuttuneena pelkkien poliittisten mullistusten riittämättömyydestä vaati yhteiskunnan perinpohjaista uudistamista, nimitti itseään tuohon aikaan *kommunistiseksi*. Tuo kommunismi oli vain osapuilleen hahmoteltua, vain vaistonvaraista, monesti jotensakin muokkaamatonta kommunismia; mutta se oli kuitenkin kyllin voimakas synnyttääkseen kaksi utooppista kommunistista järjestelmää: Ranskassa Cabet'n „ikarialaisen” ja Saksassa Weitlingin järjestelmän. Sosialismi merkitsi vuonna 1847 porvarillista liikettä, kommunismi työväenliikettä. Sosialismi, ainakin mannermaalla, oli salonkimaista, kommunismi taas aivan päinvastaista. Ja kun jo siihen aikaan olimme aivan ehdottomasti sitä mieltä, että „työläisten vapauttamisen täytyy olla työväenluokan oma tehtävä”, niin emme voineet hetkeäkään olla kahden vaiheella siitä, kumpi nimi oli valittava. Eikä sen jälkeenkään koskaan ole pälkähtänyt päähämme luopua siitä.

„Kaikkien maiden proletaarit, liitykää yhteen!” Vain harvat äänet vastasivat, kun sinkosimme nämä sanat maailmaan 42 vuotta sitten Pariisin ensimmäisen vallankumouksen edellä, jossa proletariaatti esiintyi omin vaatimuksin. Mutta syyskuun 28. päivänä 1864 useimpien Länsi-Euroopan maiden proletaarit

liittyivät yhteen muistoltaan kunniakkaaksi Kansainväliseksi Työväenliitoksi. Internationale itse eli tosin vain yhdeksän vuotta. Mutta että sen perustama kaikkien maiden proletaarien ikuinen liitto vielä elää ja on nyt lujempi kuin milloinkaan ennen, sitä todistaa parhaiten juuri tämä päivä. Sillä tänä päivänä, jolloin näitä rivejä kirjoitan, Euroopan ja Amerikan proletariaatti suorittaa ensimmäistä kertaa liikekannalle asetettujen taisteluvoimiensa katselmusta, taisteluvoimien, jotka on asetettu liikekannalle *yhtenä* armeijana, *saman* lipun alla ja *saman* lähimmän päämäärän puolesta: jo v. 1866 Internationalen Geneven kongressin julistaman ja Pariisin työväenkongressin v. 1889 toistamiseen julistaman, lakisääteisen kahdeksantuntisen normaalityöpäivän puolesta. Ja tämänpäiväinen näkymä on avaava kaikkien maiden kapitalistien ja tilanomistajain silmät näkemään, että kaikkien maiden proletaarit ovat nyt todella liittyneet yhteen.

Olisipa nyt Marx vielä vierelläni näkemässä tämän omin silmin!

F. Engels

Lontoo, toukokuun 1. pnä 1890

KOMMUNISTISEN PUOLUEEN MANIFESTI

Aave kummittelee Euroopassa — kommunismin aave. Kaikki vanhan Euroopan mahdit ovat liittoutuneet pyhään ajojahtiin tätä aavetta vastaan: paavi ja tsaari, Metternich ja Guizot, Ranskan radikaalit ja Saksan poliisit.

Missä on oppositiopuolue, jota sen hallitsevat vastustajat eivät olisi herjanneet kommunistiseksi; missä on oppositiopuolue, joka ei olisi edistyksellisimmille oppositiolaisille samoin kuin taantumuksellisille vastustajilleen singonnut vuorostaan tuota leimaavaa soimausta kommunismista?

Tästä tosiasiasta johtuu kaksi johtopäätöstä:

Kommunismin tunnustavat jo kaikki Euroopan vallat mahdolliksi.

Kommunistien on jo aika esittää avoimesti koko maailmalle katsantokantansa, tarkoituksensa, pyrkimyksensä ja panna tuota kommunismin aaveesta sepitettyä satua vastaan puolueen oma manifesti.

Tässä tarkoituksessa ovat eri kansallisuuksiin kuuluvat kommunistit pitäneet kokouksen Lontoossa ja laatineet seuraavan „Manifestin”, joka julkaistaan englannin, ranskan, saksan, italian, flaamin ja tanskan kielellä.

I

PORVARIT JA PROLETAARIT¹

Koko tähänastisen yhteiskunnan historia² on ollut luokkataistelujen historiaa.

¹ Porvaristolla tarkoitetaan nykyaikaisten kapitalistien — yhteiskunnan tuotannonvälineiden omistajien ja palkkatyön käyttäjien — luokkaa. Proletariaatilla tarkoitetaan nykyajan palkkatyöläisten luokkaa, joiden täytyy, koska heillä ei ole omia tuotannonvälineitä, pakosta myydä työvoimaansa voidakseen elää. (*Engelsin huomautus v. 1888 englanninkieliseen painokseen.*)

² So. tarkemmin sanoen kirjoitettuna säilynyt historia. Yhteiskunnan esihistoria, se yhteiskuntajärjestys, mikä oli ollut olemassa ennen kirjoitetun historian aikaa, oli v. 1847 vielä miltei tuntematon. Haxthausen on sittemmin havainnut Venäjällä maan yhteisöomistusta, Maurer on todistanut sen olleen

Vapaa ja orja, patriisi ja plebeiji, paroni ja maaorja, ammattikuntamestari¹ ja kisälli, lyhyesti sanoen sortaja ja sorrettyt ovat aina olleet toistensa vastakohtia, käyneet keskeytymätöntä, milloin peitettyä, milloin avointa taistelua, taistelua, mikä joka kerta on päättynyt koko yhteiskunnan vallankumoukselliseen uudistamiseen tai taistelevien luokkien yhteiseen häviöön.

Historian aikaisempina kausina havaitsemme miltei kaikkialla yhteiskunnan jakautuvan täydellisesti eri säätyihin, monikerroksisen asteikon yhteiskunnallisia asemia. Muinais-Roomassa oli patriiseja, ritareja, plebeijejä ja orjia; keskiajalla feodaaliherroja, vasalleja, ammattikuntamestareita, kisällejä, maaorjia ja lisäksi melkein jokaisessa tällaisessa luokassa vielä erikoisia asteita.

Feodaalisen yhteiskunnan tuhosta syntynyt nykyaikainen porvarillinen yhteiskunta ei ole poistanut luokkavastakohtia. Se on vain asettanut vanhojen tilalle uusia luokkia, uusia sarron edellytyksiä, uusia taistelumuotoja.

Meidän aikakautemme, porvariston aikakausi, on kuitenkin erikoinen siinä suhteessa, että se on yksinkertaistanut luokkavastakohdat. Koko yhteiskunta jakautuu yhä enemmän kahdeksi suureksi vihollisleiriksi, kahdeksi suureksi, välittömästi vastakkain olevaksi luokaksi: porvaristoksi ja proletariaatiksi.

Keskiajan maaorjista saivat alkunsa ensimmäisten kaupunkien vapaat pikkuporvarit; tästä pikkuporvaristosta kehittyivät ensimmäiset porvariston ainekset.

Amerikan ja meritien löytö Afrikan ympäri loivat nousevalle porvaristolle uutta alaa. Itä-Intian ja Kiinan markkinat, Amerikan kolonisoiminen, tavaravaihto siirtomaiden kanssa, vaihdonvälineiden ja yleensä tavaroiden lisääntyminen saivat aikaan kaupan, merenkulun ja teollisuuden ennenkuulumattoman nousun ja aiheuttivat siten rappeutuvassa feodaalisessa yhteiskunnassa vallankumouksellisen aineksen nopean kehityksen.

Teollisuuden siihenastinen feodaalinen tai ammattikunnallinen harjoittamistapa ei enää riittänyt tyydyttämään uusien markkinain

sinä yhteiskunnallisena perustana, joka on ollut kaikkien saksalaisten heimojen historiallisen kehityksen lähtökohtana, ja vähitellen saatiin selville, että kyläyhteisöt maan yhteisöistuksineen ovat tai ovat olleet muinaisuudessa yhteiskunnan alkumuotona kaikkialla, Intiasta Irlantiin asti. Vihdoin tämä alkukantaisen kommunistisen yhteiskunnan sisäinen järjestys tyypillisessä muodossaan selvisi sen kautta, että Morgan lopuksi sai selville *suu*n todellisen luonteen ja sen aseman *heimossa*. Tämän alkukantaisen yhteisön hajoamisesta alkaa yhteiskunnan jakautuminen erikoisiin ja lopulta toisilleen vastakkaisiin luokkiin. Olen yrittänyt tutkia tätä hajoamisprosessia teoksessani „Perheen, yksityisöistuksen ja valtion alkuperä”, 2. painos, Stuttgart, 1886. (*Engelsin huomautus vuoden 1888 englanninkieliseen painokseen.*) — Ks. tämän julkaisun toista osaa. *Toim.*

¹ *Ammattikuntamestari* on ammattikunnan täysivaltainen jäsen, ammattikunnan sisällä oleva mestari, mutta ei sen vanhin. (*Engelsin huomautus vuoden 1888 englanninkieliseen painokseen.*)

avautuessa kasvavaa kysyntää. Sen tilalle astui manufaktuuri-teollisuus. Teollisuutta harjoittava keskisääty työnsi syrjään ammattikuntamestarit: työnjako eri ammattikuntien välillä katosi itse kussakin työpajassa toimeenpannun työnjaon tieltä.

Mutta markkinat kasvoivat yhä, kysyntä lisääntyi yhä. Manufaktuuri-teollisuuskaan ei enää riittänyt. Silloin höyry ja kone mullistivat teollisen tuotannon. Manufaktuuri-teollisuuden tilalle tuli nykyaikainen suurteollisuus, teollisen keskisäädyn tilalle tulivat teollisuuden miljoonamiehet, kokonaisten teollisuusarmeijain päälliköt, nykyaajan porvarit.

Suurteollisuus loi maailmanmarkkinat, joita Amerikan löytyö oli valmistellut. Maailmanmarkkinain muodostuminen on aiheuttanut kaupan, merenkulun ja maaliikenteen tavattoman kehittymisen. Tämä taas on vaikuttanut vuorostaan teollisuuden laajenemiseen, ja samassa mitassa kuin teollisuus, kauppa, merenkulku ja rautatiet laajenivat, samassa mitassa kehittyi myös porvaristo, se kartutti pääomiaan ja työnsi taka-alalle kaikki keskiajalta periytyneet luokat.

Näemme siis, että nykyajan porvaristo itse on pitkän kehityskulun, monien tuotanto- ja vaihtotavassa tapahtuneiden mullistusten tuote.

Porvariston kutakin kehitysstetta seurasi vastaava poliittinen edistys. Porvaristo, joka oli ollut sorrettu sääty feodaalierrojen vallitessa, aseistettu ja itsehallinnollinen yhtymä kommuunissa¹, täällä — riippumaton kaupunkitasavalta, tuolla — monarkian kolmas verovelvollinen sääty², sitten, manufaktuurikaudella aate-liston vastapainona säätyvaltaisessa tai absoluuttisessa monarkiassa ja yleensä suurten monarkiaien pääperustana, taisteli lopulta suurteollisuuden ja maailmanmarkkinoiden muodostuttua itselleen yksinomaisen poliittisen herruuden nykyaikaisessa eduskunnallisessa valtiossa. Nykyaikainen valtiovalta on vain toimikunta, joka hoitaa koko porvariluokan yhteisiä asioita.

Porvaristo on esittänyt historiassa mitä kumouksellisinta osaa.

¹ „Kommuuneiksi” nimittivät itseään Ranskassa syntyneet kaupungit jo ennen sitä, kun ne taistellen olivat saavuttaneet feodaalivaltiaitaan ja -herroiltaan paikallisen itsehallinnon ja „kolmannen säädyn” poliittiset oikeudet. Yleensä olemme tässä porvariston taloudelliselle kehitykselle tyypillisenä maana esittäneet Englannin, sen poliittiselle kehitykselle tyypillisenä maana Ranskan. (*Engelsin huomautus vuoden 1888 englanninkieliseen painokseen.*)

„Kommuuneiksi” nimittivät Italian ja Ranskan kaupunkilaiset kaupunkiyhdyskuntiaan sen jälkeen, kun olivat ostamalla tai pakolla hankkineet feodaalierroiltaan ensimmäiset itsehallinto-oikeudet. (*Engelsin huomautus vuoden 1890 saksankieliseen painokseen.*)

² Vuoden 1888 englanninkielisessä Engelsin toimittamassa painoksessa on sanojen „riippumaton kaupunkitasavalta” jälkeen lisätty sanat „(kuten Italiassa ja Saksassa)”, ja sanojen „monarkian kolmas verovelvollinen sääty” jälkeen sanat „(kuten Ranskassa)”. *Toim.*

Porvaristo, missä se on päässyt valtaan, on hävittänyt kaikki feodaaliset, patriarkaaliset, idylliset suhteet. Se on säälimättömästi repinyt rikki feodaaliajan kirjavat siteet, jotka olivat sitoneet ihmisen hänen „luonnolliseen esimieheensä”, eikä ole jättänyt ihmisten välille mitään muuta sidettä kuin alastoman edun, tunteettoman „käteismaksun”. Se on hukuttanut hurskaan haaveilun, ritarillisen innostuksen ja poroporvarillisen kaihomielisyyden pyhät väreilyt itsekkään harkinnan jääkylmään veteen. Se on muuttanut persoonallisen arvon vaihtoarvoksi ja asettanut lukemattomien kirjallisesti vahvistettujen ja ansaittujen vapautusten tilalle *yhden*, tunnottoman kauppavapauden. Se on sanalla sanoen asettanut uskonnollisten ja poliittisten harhakuvitelmiin verhoaman riiston tilalle avoimen, häpeämättömän, suoran ja raa’an riiston.

Porvaristo on riisunut pyhyidenloisteen kaikilta toimilta, joita tähän asti on pidetty kunnianarvoisina ja joihin on suhtauduttu pelonsekaisella hartaalla kunnioituksella. Lääkäriin, lakimieheen, papin, runoilijan ja tiedemiehen se on muuttanut maksustatyöskenteleviksi palkkatyöläisikseen.

Porvaristo on repinyt perhesuhteelta sen liikuttavan tunnelmallisen verhon ja tyipistänyt sen pelkäksi rahasuhteeksi.

Porvaristo on paljastanut, kuinka raaka voimanilmaus, jota taantumukselliset niin suuresti ihailevat keskiajassa, sai veltoimasta laiskuudesta sopivan täydennyksensä. Porvaristo on ensi kerran osoittanut, mitä ihmisen toiminta voi saada aikaan. Se on tehnyt ihmetöitä, jotka ovat kokonaan toisenlaisia kuin Egyptin pyramiidit, Rooman vesijohdot ja goottilaiset tuomiokirkot; se on suorittanut retkiä, jotka ovat kokonaan toisenlaisia kuin kansainvaellukset ja ristirätket.

Porvaristo ei voi olla olemassa aiheuttamatta jatkuvasti mullistuksia tuotannonvälineissä, siis tuotantosuhteissa, siis kaikissa yhteiskunnallisissa suhteissa. Sitä vastoin kaikkien aikaisempien teollisuutta harjoittaneiden luokkien olemassaolon ensimmäinen edellytys oli vanhan tuotantotavan säilyttäminen muuttumattomana. Jatkuvat mullistukset tuotannossa, kaikkien yhteiskunnallisten olosuhteiden keskeytymätön järkkäminen, alituinen epävarmuus ja liike erottavat porvariston aikakauden kaikista muista. Kaikki piintyneet, ruostuneet suhteet ja niihin liittyvät vanhastaan arvossapidetyt käsitykset ja katsantokannat höltyvät, kaikki vastamuodostuneet vanhenevat ennenkuin ehtivät luutua, kaikki säätyperäinen ja pysyväinen haihtuu pois, kaikki pyhä häväistään, ja ihmisten on lopulta pakko tarkastella asemaansa elämässä ja keskinäisiä suhteitaan avoimin silmin.

Yhä laajemman tuotteiden menekin tarve ajaa porvaristoa maapallon joka kolkkaan. Kaikkialle sen täytyy pesiä, kaikkialle kotiutua, kaikkialla solmia suhteita.

Käyttämällä hyväksi maailmanmarkkinoita porvaristo on muuttanut kaikkien maiden tuotannon ja kulutuksen yleismaailmalliseksi. Taantumuksellisten suureksi suruksi se on poistanut teollisuudelta kansallisen maaperän. Ikivanhoja kansallisia teollisuusaloja on tuhottu ja tuhotaan vielä joka päivä. Niitä tunkevat sivuun uudet teollisuusalat, joiden perustaminen on elinkysymys kaikille sivistyskansoille, teollisuusalat, jotka eivät enää käytä kotimaisia raaka-aineita, vaan mitä kaukaisimmilta alueilta tuotuja raaka-aineita, ja joiden valmisteita ei käytetä ainoastaan omassa maassa, vaan kaikissa maanosissa. Vanhojen, oman maan tuotteilla tyydytettyjen tarpeiden tilalle tulee uusia, joiden tyydyttäminen vaatii mitä kaukaisimpien maiden ja mitä erilaisimpien ilmanalojen tuotteita. Vanhan paikallisen ja kansallisen sulkeutuneisuuden ja omien tuotteiden varassa elämisen tilalle tulee kansojen kaikinpuolinen kanssakäyminen ja kaikinpuolinen keskinäinen riippuvaisuus. Tämä koskee niin aineellista kuin myös henkistä tuotantoa. Eri kansakuntien henkiset tuotteet tulevat yhteiseksi omaisuudeksi. Kansallinen yksipuolisuus ja rajoittuneisuus käyvät yhä mahdottomammiksi, ja monesta kansallisesta ja paikallisesta kirjallisuudesta muodostuu maailman kirjallisuus.

Porvaristo vetää kaikkien tuotannonvälineiden nopean parantamisen ja kulkuyhteyksien tavattoman helpottamisen kautta kaikki, raakalaisimmatkin kansakunnat sivistyksen piiriin. Sen tavarain halvat hinnat ovat raskas tykistö, jolla se ampuu maan tasalle kaikki Kiinan muurit ja pakottaa raakalaiskansojen itse-pintaisimmankin muukalaisvihan antautumaan. Se pakottaa kaikki kansakunnat omaksumaansa porvarillisen tuotantotavan, elleivät ne tahdo tuhoutua; se pakottaa ne ottamaan käytäntöön niin sanotun sivistyksen, so. tulemaan porvareiksi. Sanalla sanoen, se luo itselleen maailman oman kuvansa mukaan.

Porvaristo on alistanut maaseudun kaupungin herruuteen. Se on luonut valtavan suuria kaupunkeja, se on suuresti lisännyt kaupunkiväestön lukumäärää maalaisväestön lukumäärään verrattuna ja siten temmannut väestön melkoisen osan pois maaseutuelämän tylsyydestä. Samoin kuin se on tehnyt maaseudun riippuvaiseksi kaupungista, se on tehnyt raakalais- ja puoli-raakalaismaat riippuvaisiksi sivistysmaista, talonpoikaiskansat porvarillisista kansoista, Idän Lännestä.

Porvaristo hävittää yhä enemmän tuotannonvälineiden, omaisuuden ja väestön pirstoutuneisuutta. Se on kerännyt väestön yhteen, keskittänyt tuotannonvälineet ja koonnut omaisuuden harvojen käsiin. Välttämättömänä seurauksena tästä on ollut valtiollinen keskittyminen. Riippumattomat, melkein vain liittolaissuhteissa olleet maakunnat erilaisine etuineen, lakeineen, hallituksineen ja tulleineen, liitettiin yhteen *yhdeksi* kansakun-

naksi, jolla on *yksi* hallitus, *yksi* laki, *yksi* kansallinen luokkaetu, *yksi* tulliraja.

Vajaat sata vuotta kestäneen luokkaherruutensa aikana porvaristo on luonut enemmän ja jättiläismäisempiä tuotantovoimia kuin kaikki edelliset sukupolvet yhteensä. Luonnonvoimien alistaminen, koneiden käyttö, kemian soveltaminen teollisuuteen ja maanviljelykseen, höyrylaivaliikenne, rautatiet, sähkölennätin, kokonaisten maanosien raivaaminen viljelykselle, jokien muuttaminen purjehduskelpoisiksi, kokonaiset, aivankuin maasta poljetut väestöt — mikä aikaisempi vuosisata saattoi aavistaa, että yhteiskunnallisen työn uumenissa uinui tällaisia tuotantovoimia!

Olemme siis nähneet: ne tuotannon- ja vaihdonvälineet, joiden perustalla porvaristo kehittyi, oli luotu feodaalisessa yhteiskunnassa. Näiden tuotannon- ja vaihdonvälineiden kehityksen määrättyllä asteella ne olosuhteet, joissa feodaalinen yhteiskunta tuotti ja vaihtoi, maanviljelyksen ja manufaktuuriteollisuuden feodaalinen järjestelmä, sanalla sanoen feodaaliset omistussuhteet eivät enää vastanneet kehittyneitä tuotantovoimia. Ne jarruttivat tuotantoa, sen sijaan että olisivat sitä edistäneet. Ne muuttivat sen kahleiksi. Ne täytyi murtaa, ja ne murrettiin.

Niiden tilalle tuli vapaa kilpailu ja sitä vastaava yhteiskunnallinen ja poliittinen järjestelmä, porvariluokan taloudellinen ja poliittinen herruus.

Meidän nähtemme tapahtuu samanlaista liikuntaa. Porvarilliset tuotanto- ja vaihtosuhteet, porvarilliset omistussuhteet — nykyaikainen porvarillinen yhteiskunta, joka on loihnut esiin niin valtavat tuotannon- ja vaihdonvälineet, on kuin taikuri, joka ei enää itse kykene hallitsemaan esiinlohtimiaan maanalaisia mahteja. Teollisuuden ja kaupan historia on vuosikymmeniä ollut vain nykyaikaisten tuotantovoimien kapinaa nykyaikaisia tuotantosuhteita vastaan, niitä omistussuhteita vastaan, jotka ovat porvariston ja sen vallan elämänehtoja. Riittää, kun mainitaan liikepulat, jotka määrättyjen ajanjaksojen kuluttua toistuen yhä uhkaavammin asettavat kyseenalaiseksi koko porvarillisen yhteiskunnan olemassaolon. Liikepulien aikana tuhotaan säännöllisesti suuri osa ei ainoastaan valmiista tuotteista, vaan vieläpä jo luoduista tuotantovoimistakin. Pulien aikana puhkeaa yhteiskunnallinen kulkutauti, joka kaikista edellisistä aikakausista olisi näyttänyt mielettömyydeltä — liikatuotannon kulkutauti. Yhteiskunta on yks kaks vajonnut jälleen äkillisen raakalaisuuden tilaan: nälänhätä ja yleinen hävitysota näyttävät riistäneen siltä kaikki elämänvälineet; teollisuus ja kauppa näyttävät tuhotuilta, ja miksi? Siksi, että yhteiskunnalla on liian paljon sivistystä, liian paljon elintarpeita, liian paljon teollisuutta, liian paljon kauppaa. Tuotantovoimat, jotka ovat sen käytettävänä, eivät

enää edistä porvarillisten omistussuhteiden kehittymistä; päinvastoin, ne ovat tulleet liian valtaviksi näille suhteille, nämä suhteet estävät niiden kehitystä; ja heti kun tuotantovoimat alkavat murtaa tätä estettä, ne saattavat koko porvarillisen yhteiskunnan sekasortoon, saattavat vaaraan porvarillisen omistuksen olemassaolon. Porvarilliset suhteet ovat käyneet liian ahtaiksi niiden tuottamille rikkauksille.— Miten porvaristo voittaa nämä pulat? Toisaalta hävittämällä pakosta suuret määrät tuotantovoimia; toisaalta valloittamalla uusia markkinoita ja käyttämällä perinpohjaisemmin vanhoja. Miten siis? Siten, että se valmistaa yhä monipuolisempia ja yhä tuhoisampia pulia ja vähentää keinoja niiden torjumiseksi.

Aseet, joilla porvaristo löi maahan feodalismin, suuntautuvat nyt porvaristoa itseään vastaan.

Mutta porvaristo ei ole vain takonut aseita, jotka tuottavat sille kuoleman; se on myös synnyttänyt miehet, jotka tulevat käyttämään näitä aseita — nykyajan työläiset, *proletaarit*.

Samassa määrässä kuin porvaristo, so. pääoma, kehittyi, samassa määrässä kehittyi myös proletariaatti, nykyajan työläisten luokka, työläisten, jotka voivat elää vain niin kauan kuin saavat työtä, ja jotka saavat työtä vain niin kauan kuin heidän työnsä lisää pääomaa. Nämä työläiset, joiden on pakko myydä itsensä kappalekaupalla, ovat tavaraa niinkuin kaikki muutkin kauppa-artikkelit, ja siksi he ovat samassa mitassa kilpailun kaikkien satunnaisuuksien ja markkinain kaikkien heilahtelujen alaisia.

Proletaarien työ on koneitten käytön laajenemisen ja työnjaon vuoksi menettänyt kaiken itsenäisen luonteensa ja lakannut samalla viehättämästä työläistä. Hänestä tulee pelkkä koneen lisäke, jolta vaaditaan vain mahdollisimman yksinkertaisia, yksitoikkoisia ja helposti opittavia otteita. Työläisen aiheuttamat kulungit supistuvat näin ollen melkein yksinomaan siihen, mikä menee niihin elämänvälineisiin, jotka hän tarvitsee ylläpitoonsa ja sukunsa jatkamiseen. Mutta tavaran, siis myös työn hinta ¹ on sama kuin sen tuotantokustannukset. Samassa määrässä kuin työn tympeys kasvaa, vähenee palkka. Enemmänkin, samassa määrässä kuin koneiden käyttö ja työnjako lisääntyvät, samassa määrässä lisääntyy myös työn määrä joko siksi, että lisätään määrättyssä ajassa vaaditun työn määrää, tai siksi, että suurennetaan koneiden käyntinopeutta jne.

Nykyaikainen teollisuus on muuttanut patriarkaalisen mestarin pienen työpajan teollisuuskapitalistin suureksi tehtaaksi.

¹ Myöhemmin Marx osoitti, ettei työläinen myy työtä, vaan työvoimaa. Ks. selitystä tähän esipuheesta, jonka Engels on kirjoittanut Marxin teokseen „Palkkatyö ja pääoma”, tämän osan ss. 42—49. *Toim.*

Tehtaisiin sulletut työläisjoukot järjestetään sotilaallisesti. Teollisuuden rivimiehinä heidät alistetaan täydellisen hierarkian muodostavien aliupseerien ja upseerien valvontaan. He eivät ole ainoastaan porvariluokan, porvarivaltion orjia, vaan heitä orjuuttaa joka päivä, joka hetki kone, pomo ja ennen kaikkea yksityinen tehtailijaporvari itse. Tämä pakkovalta on sitä pikkumaisempaa, vihatumpaa ja katkeroitavampaa, mitä avoimemmin se julistaa tarkoitusperäkseen hyötyamisen.

Mitä vähemmän käsin tehtävä työ vaatii taitoa ja voimaa, so. mitä pitemmälle uudenaikainen teollisuus kehittyy, sitä enemmän naisten ja lasten työ tunkee syrjään miesten työn. Sukupuoli- ja ikäeroavaisuuksilla ei ole enää mitään yhteiskunnallista merkitystä työväenluokalle. On olemassa vain työvälineitä, jotka aina iän ja sukupuolen mukaan aiheuttavat eri suuruisia kustannuksia.

Kun tehtaanomistaja on päättänyt työläisen riistämisen sikäli, että tämä on saanut työpalkkansa käteisenä, työläisen kimppuun hyökkäävät porvariston muut osat: talonomistaja, kauppias, panttilainaja jne.

Tähänastiset keskisäädyn alimmat kerrokset, pienet teollisuudenharjoittajat, pienet kauppiaat ja koroillaeläjät, käsityöläiset ja talonpojat, kaikki nämä luokat proletarisoituvat osittain sen vuoksi, että heidän pieni pääomansa ei riitä suurteollisuuden harjoittamiseen eikä kestä kilpailua suurempien kapitalistien kanssa, osittain sen vuoksi, että uudet tuotantotavat tekevät arvottomaksi heidän ammattitaitonsa. Näin proletariaatti saa rekryyttejä kaikista väestöluokista.

Proletariaatin kehityksessä on eri asteita. Sen taistelu porvaristoa vastaan alkaa sen olemassaolon ensi hetkestä.

Aluksi taistelevat yksityiset työläiset, sitten yhden tehtaan työläiset, sitten yhden työalan työläiset jollain paikkakunnalla sitä yksityistä porvaria vastaan, joka riistää heitä välittömästi. He eivät suuntaa hyökkäyksiään vain porvarillisia tuotantosuheteita vastaan, he kohdistavat ne itse tuotannonvälineihinkin; he tuhoavat ulkomaisia kilpailevia tavaroita, rikkovat koneita, sytyttävät tehtaita tuleen, he koettavat voimakeinoin palauttaa keskiaikaisen työmiehen menetetyn aseman.

Tällä asteella työläiset muodostavat joukon, joka on hajallaan ympäri maata ja kilpailun pirstoma. Työläisten joukoittainen yhdistyminen ei vielä ole seurausta heidän omasta yhteenliittymisestään, vaan seuraus porvariston yhteenliittymisestä, porvariston, jonka on pakko poliittisten tarkoituseriensä saavuttamiseksi panna koko proletariaatti liikkeelle ja joka toistaiseksi vielä voikin sen tehdä. Tällä asteella proletaarit eivät siis taistele omia vihollisiaan, vaan vihollistensa vihollisia vastaan — rajattoman yksinvallan jäännöksiä, maanomistajia, teollisuutta

harjoittamatonta porvaristoa ja pikkuporvareja vastaan. Koko historiallinen liike on keskittynyt siten porvariston käsiin: jokainen voitto, mikä näin saavutetaan, on porvariston voitto.

Mutta teollisuuden kehittyessä proletariaatti ei kasva vain määrällisesti; se kootaan yhteen suuriksi joukoiksi, sen voima kasvaa ja se tuntee tämän yhä paremmin. Proletariaatin edut, elämänehdot tasoittuvat yhä enemmän sitä mukaa, kun koneitten käytäntönottaminen yhä enemmän poistaa työn eroavaisuuksia ja painaa palkan melkein kaikkialla yhtä alhaiselle tasolle. Porvarien keskeinen kasvava kilpailu ja siitä johtuvat liikepulat tekevät työläisten palkan yhä epävakaisemmaksi; yhä nopeammin kehittyvä, lakkaamaton koneitten parantaminen tekee työläisten aseman elämässä yhä epävarmemmaksi; yksityisen työläisen ja yksityisen porvarin väliset yhteenotot saavat yhä enemmän kahden luokan välisten yhteentörmäysten luonteen. Työläiset alkavat muodostaa yhteenliittymiä¹ porvareita vastaan; he liittyvät yhteen puolustaakseen työpalkkaansa. He perustavat pysyviäkin yhdistyksiä turvatakseen itsensä mahdollisten yhteenottojen varalta. Paikoitellen taistelu kehittyi avoimiksi kapinoiksi.

Aika ajoin työläiset voittavat, mutta vain tilapäisesti. Varsinaisena tuloksena heidän taisteluistaan ei ole välitön menestys, vaan työläisten yhä laajempi yhteenliittyminen. Sitä edistävät yhä paranevat liikennevälineet, jotka suurteollisuus luo ja jotka saattavat eri paikkakuntien työläiset yhteyteen keskenään. Tarvitaankin vain yhteys, jotta monet kaikkialla luonteeltaan samanlaiset paikalliset taistelut keskittyisivät yhdeksi kansalliseksi taisteluksi, luokkataisteluksi. Kaikkinainen luokkataistelu on poliittista taistelua. Ja yhtymisen, mihin keskiajan kaupunkilaiset metsäteitään käyttäen tarvitsivat vuosisatoja, saavat nykyajan proletarit rautateiden ansiosta aikaan muutamassa vuodessa.

Tätä proletaarien järjestymistä luokaksi ja samalla poliittiseksi puolueeksi hajottaa joka hetki taas kilpailu itse työläisten kesken. Mutta se viriää aina uudestaan, voimakkaampana, lujempänä ja mahtavampana. Käyttäen hyväkseen porvariston keskinäistä erimielisyyttä se pakottaa tunnustamaan lain muodossa eräät työläisten intressit. Esimerkiksi laki kymmentuntisesta työpäivästä Englannissa.

Vanhassa yhteiskunnassa tapahtuvat yhteentörmäykset yleensä edistävät monella tavoin proletariaatin kehitystä. Porvaristo käy alituista taistelua: aluksi ylimystä vastaan; myöhemmin itse porvariston niitä osia vastaan, joiden edut ovat joutuneet ristiriitaan teollisuuden kehityksen kanssa; ja alituisesti kaikkien

¹ Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanan „yhteenliittymiä” jälkeen lisätty „(ammattiliittoja)”. *Toim.*

ulkomaiden porvaristoa vastaan. Kaikissa näissä taisteluissa se huomaa olevansa pakotettu vetoamaan proletariaattiin, kutsu-
maan sitä avukseen ja vetämään sen siten poliittiseen liikkeeseen. Se, itse siis antaa proletariaatille oman sivistyksensä aineksia¹,
ts. aseita itseään vastaan.

Edelleen, kuten olemme nähneet, teollisuuden kehitys syök-
see kokonaisia vallassaolevan luokan osia proletariaatin riveihin
tai ainakin uhkaa niiden elämänehtoja. Nekin tuovat proletariaa-
tille paljon sivistyksen aineksia.

Niinä aikoina vihdoin, kun luokkataistelu lähenee ratkaisuaan,
käy hajaantumisprosessi vallassaolevan luokan keskuudessa,
koko vanhan yhteiskunnan sisällä luonteeltaan niin kiivaaksi,
niin räikeäksi, että pieni osa hallitsevasta luokasta sanoutuu
siitä irti ja liittyy vallankumoukselliseen luokkaan, luokkaan,
jolle kuuluu tulevaisuus. Niin kuin aikaisemmin osa aatelistosta
meni porvariston puolelle, niin menee nyt osa porvaristosta
proletariaatin puolelle, ja nimenomaan osa porvarillisista ideolo-
geista, jotka ovat päässeet niin korkealle, että teoreettisesti
ymmärtävät koko historiallisen liikunnan.

Kaikista luokista, jotka nyt esiintyvät porvaristoa vastaan,
vain proletariaatti on todella vallankumouksellinen luokka. Muut
luokat sortuvat ja häviävät suurteollisuuden kehittyessä, prole-
tariaatti on sen oma tuote.

Keskisäädetyt, pienteollisuudenharjoittajat, pikkukauppias, käsi-
työläinen, talonpoika, kaikki ne taistelevat porvaristoa vastaan
pelastaakseen perikadolta olemassaolonsa keskisäätynä. Ne
eivät siis ole vallankumouksellisia, vaan vanhoillisia. Enemmän-
kin, ne ovat taantumuksellisia, sillä ne yrittävät kääntää histo-
rian pyörää taaksepäin. Jos ne ovat vallankumouksellisia, niin ne
ovat sellaisia silloin, kun niiden edessä on siirtyminen proleta-
riaattiin, kun ne eivät puolusta nykyisiä, vaan tulevia etujaan,
kun ne luopuvat omasta katsantokannastaan asettuaakseen
proletariaatin katsantokannalle.

Ryysyköyhälistön, tämän vanhan yhteiskunnan alimpien ker-
rosten passiivisen mädäntymistuotteen, proletaarinen vallanku-
mous tempaa paikoitellen mukaan liikkeeseen, mutta koko
asemansa vuoksi se on taipuvaisempi myymään itsensä taantu-
muksellisiin vehkeilyihin.

Vanhan yhteiskunnan elämänedellytykset on jo tuhottu prole-
tariaatin elämänedellytyksissä. Proletaarilla ei ole omaisuutta;
hänen suhteensa vaimoonsa ja lapsiinsa eroaa nyt täydelli-
sesti porvarillisista perhesuhteista; nykyaikainen teollisuustyö,

¹ Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanojen „oman sivi-
tyksensä aineksia” asemesta „oman poliittisen ja yleisen sivistyksensä
aineksia”. *Toim.*

nykyaikainen pääoman ies, joka on samaa niin Englannissa kuin Ranskassa, niin Amerikassa kuin Saksassa, ovat hinnanheet hänestä pois kaiken kansallisen luonteen. Lait, moraalii, uskonto ovat hänelle porvarillisia ennakkoluuloja, joiden takana piilevät porvariston intressit.

Vallattuaan vallan kaikki aikaisemmat luokat pyrkivät varmistamaan jo saavuttamansa aseman alistamalla oman omistamistapansa ehtoihin koko yhteiskunnan. Proletaarit voivat vallata yhteiskunnalliset tuotantovoimat haltuunsa vain hävittämällä oman tähänastisen omistamistapansa ja samalla koko tähänastisen omistamistavan yleensä. Proletaareilla ei ole mitään omaansa suojattavana, heidän on hävitettävä yksityisomistuksen kaikki tähänastiset suojat ja takeet.

Kaikki tähänastiset liikkeet ovat olleet joko vähemmistöjen omia liikkeitä tai vähemmistöjen etuja ajavia liikkeitä. Proletaarinen liike on valtavan enemmistön etuja ajavaa, valtavan enemmistön itsenäistä liikettä. Proletariaatti, nykyisen yhteiskunnan alin kerros, ei voi kohota, nousta jaloilleen muutoin, kuin että virallisen yhteiskunnan kerroksista muodostuva koko päällysrakennus räjäytetään ilmaan.

Joskaan ei sisällöltään, niin muodoltaan on proletariaatin taistelu porvaristoa vastaan lähinnä kansallista. Kunkin maan proletariaatin täytyy luonnollisesti tehdä ensin loppu omasta porvaristostaan.

Kuvatessamme proletariaatin kehityksen yleisimpiä vaiheita, tarkastelimme nykyisen yhteiskunnan sisäistä, enemmän tai vähemmän verhottua kansalaissotaa aina siihen kohtaan, jossa se puhkeaa avoimeksi vallankumoukseksi ja proletariaatti pystyttää oman herruutensa kukistamalla väkivaltaisesti porvariston.

Kaikki tähänastiset yhteiskunnat, kuten olemme nähneet, ovat perustuneet sortavien ja sorrettujen luokkien vastakkaisuuteen. Mutta jotta voitaisiin sortaa jotakin luokkaa, täytyy tälle turvata edellytykset, joiden puitteissa se voi ylläpitää ainakin orjan elämäänsä. Maaorja on ponnistanut itsensä kommuunin jäseneksi maaorjuudessa, samoin kuin pikkuporvari porvariksi feodaalisen rajattoman yksinvallan ikeen alla. Sitä vastoin nykyaikainen työläinen ei kohoa teollisuuden edistyessä, vaan vajoaa aina syvemmälle oman luokkansa olemassaolon edellytyksien alapuolelle. Työläisestä tulee köyhimys, ja köyhäläisyys kasvaa vielä nopeammin kuin väestö ja rikkaus. Tämä osoittaa selvästi, että porvaristo on kykenemätön pysymään kauemmin yhteiskunnan hallitsevana luokkana ja pakottamaan yhteiskunnan pitämään oman luokkansa ehtoja säännöstävänä lakina. Se on kykenemätön hallitsemaan, koska se ei kykene turvaamaan orjalleen edes orjuudessa olemista, koska sen on pakko antaa orjansa vajota sellaiseen tilaan, jossa sen täytyy elättää orjaa,

sen sijaan että orja elättäisi sitä itseään. Yhteiskunta ei enää voi elää porvariston alaisena, ts. porvariston elämä ei enää ole sopiva yhteiskunnalle.

Porvariluokan olemassaolon ja herruuden oleellisimpana edellytyksenä on rikkauten kertyminen yksityisten käsiin, pääoman muodostuminen ja lisääntyminen. Pääoman olemassaolon edellytyksenä on palkkatyö. Palkkatyö perustuu yksinomaan työläisten keskinäiseen kilpailuun. Teollisuuden edistys, jonka tahdoton ja vastustuskyvytön toimeenpanija porvaristo on, asettaa kilpailusta johtuvan työläisten eristäytymisen tilalle heidän vallankumouksellisen yhteenliittymisensä yhdistysten kautta. Suurteollisuuden kehittyessä porvariston jalkojen alta riistetään siis itse se perusta, jolla se tuottaa ja omistaa tuotteet. Se tuottaa ennen kaikkea omat haudankaivajansa. Porvariston häviö ja proletaariat voitto ovat yhtä väistämättömiä.

II

PROLETAARIT JA KOMMUNISTIT

Mikä on kommunistien suhde proletaareihin yleensä?

Kommunistit eivät ole erikoinen puolue muiden työväenpuolueiden vastakohtana.

Heillä ei ole mitään koko proletaariat edusta eriäviä etuja.

He eivät esitä mitään erikoisia¹ periaatteita, joiden mukaisesti he tahtoisivat kaavata proletaarisen liikkeen.

Kommunistit eroavat muista proletaarisista puolueista toisaalta vain siinä, että eri kansakuntien proletaarien taisteluissa he nostavat esiin ja tekevät tunnetuiksi koko proletaariat yhteisiä, kansallisuudesta riippumattomia etuja, ja toisaalta siinä, että proletaariat ja porvariston välisen taistelun eri kehitysasteilla he aina edustavat koko liikkeen etua.

Kommunistit ovat siis käytännöllisesti päättäväisin, aina eteenpäin kannustava² työväenpuolueiden osa kaikissa maissa; teoreettisesti he käsittävät paremmin kuin proletaariat muu joukko proletaarisen liikkeen edellytykset, kulun ja yleiset tulokset.

Kommunistien lähin päämäärä on sama kuin kaikkien muidenkin proletaaristen puolueiden: proletaariat muodostaminen luokaksi, porvariston herruuden kukistaminen, proletaariat suorittama valtiollisen vallan valtaaminen.

¹ Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanan „erikoisia” asemesta „lahkokuntalaisia”. *Toim.*

² Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanojen „aina eteenpäin kannustava” asemesta painettu: „edistykseellisin”. *Toim.*

Kommunistien teoreettiset väittämät eivät suinkaan perustu tuon tai tämän maailmanparantajan keksimiin tai löytämiin ideoihin ja periaatteisiin.

Ne ovat vain käynnissä olevan luokkataistelun tosiasiallisten suhteiden, silmiemme edessä tapahtuvan historiallisen liikkeen yleisiä ilmauksia. Tähänastisten omistussuhteiden lakkauttaminen ei ole jotain vain kommunismille ominaista.

Kaikki omistussuhteet ovat olleet alituisen historiallisen vaihtumisen, alituisen historiallisen muutoksen alaisia.

Ranskan vallankumous esimerkiksi lakkautti feodaalisen omistuksen asettaen tilalle porvarillisen omistuksen.

Kommunismille ominaista ei ole omistuksen lakkauttaminen yleensä, vaan porvarillisen omistuksen lakkauttaminen.

Mutta nykyaikainen porvarillinen yksityisomistus on viimeinen ja täydellisin ilmaus sellaisesta tuotteiden tuottamisesta ja omistamisesta, mikä perustuu luokkavastakohtiin, toisten harjoittamaan toisten riistämiseen¹.

Tässä mielessä voivat kommunistit ilmaista oppinsa kahdella sanalla: yksityisomistuksen lakkauttaminen.

Meitä kommunisteja on syytetty siitä, että me tahdomme lakkauttaa persoonallisesti ansaitun, omalla työllä hankitun omaisuuden, sen omaisuuden, joka muodostaa kaiken persoonallisen vapauden, toiminnan ja itsenäisyyden perustuksen.

Omalla työllä hankittu, saatu ja ansaittu omaisuus! Puhuteko pikkuporvarien, pientalonpoikien omaisuudesta, joka oli porvarillisen omaisuuden edeltäjä? Meidän ei tarvitse sitä lakkauttaa, teollisuuden kehitys on sitä lakkauttanut ja lakkauttaa joka päivä.

Vai puhuteko nykyaikaisesta porvarillisesta yksityisomaisuudesta?

Mutta luoko palkkatyö, proletaarin työ hänelle omaisuutta? Eihän toki. Se luo pääomaa, so. palkkatyötä riistävää omaisuutta, joka voi lisääntyä vain ehdolla, että se synnyttää uutta palkkatyötä sitä jälleen riistääkseen. Omaisuus nykyisessä muodossaan liikkuu pääoman ja palkkatyön välisessä vastakohtaisuudessa. Tarkastelkaamme tämän vastakohtaisuuden kumpaakin puolta.

Kapitalistina oleminen merkitsee sitä, että henkilöllä on, ei vain pelkästään persoonallinen, vaan myös yhteiskunnallinen asema tuotannossa. Pääoma on yhteinen tuote ja sen voi saada liikkeelle vain yhteiskunnan monien jäsenten, viime kädessä vain sen kaikkien jäsenten yhteinen toiminta.

Pääoma ei siis ole mikään persoonallinen, vaan se on yhteiskunnallinen mahti.

¹ Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanojen „toisten harjoittamaan toisten riistämiseen” tilalla sanat „vähemmistön harjoittamaan enemmistön riistämiseen”. *Toim.*

Kun siis pääoma muutetaan yhteiseksi, yhteiskunnan kaikille jäsenille kuuluvaksi omaisuudeksi, niin se ei ole persoonallisen omaisuuden muuttamista yhteiskunnalliseksi. Muuttuu vain omaisuuden yhteiskunnallinen luonne. Se kadottaa luokkaluonteensa.

Siirtykäämme tarkastelemaan palkkatyötä.

Palkkatyön keskimääräisenä hintana on työpalkan minimimäärä, so. niiden elämänvälineiden yhteismäärä, jotka ovat välttämättömät pitämään työläisen työläisenä elossa. Siis se, mitä palkkatyöläinen työllään omakseen saa, riittää ainoastaan hänen elämänsä uusintamiseen. Emme lainkaan tahdo poistaa tätä työntuotteiden persoonallista omaksi omistamista elämän välitöntä uusintamista varten, omaksi omistamista, josta ei jää mitään ylijäämää, mikä voisi antaa valtaa vieraaseen työhön. Tahdomme poistaa vain tämän omaksi omistamisen kurjan luonteen, jonka vallitessa työläinen elää vain lisätäkseen pääomaa ja elää vain niin kauan, kuin hallitsevan luokan edut sitä vaativat.

Porvarillisessa yhteiskunnassa on elävä työ vain keino, jolla lisätään kasatun työn määrää. Kommunistisessa yhteiskunnassa on kasattu työ vain keino, jolla avarretaan, rikastutetaan ja edistetään työläisten elintoimintaa.

Porvarillisessa yhteiskunnassa hallitsee siis menneisyys nykyisyyttä, kommunistisessa nykyisyys menneisyyyttä. Porvarillisessa yhteiskunnassa on pääoma itsenäistä ja persoonallista, samalla kun toimiva yksilö on epäitsenäinen ja persoonaton.

Ja näiden suhteiden hävittämistä porvaristo sanoo persoonallisuuden ja vapauden hävittämiseksi! Ja syystä kyllä. Kysymys on tosiaankin porvaripersonallisuuden, porvarillisen itsenäisyyden ja porvarillisen vapauden hävittämisestä.

Vapaus nykyisten porvarillisten tuotantosuhteiden puitteissa tarkoittaa vapaata kauppaa, oston ja myynnin vapautta.

Mutta kaupustelun lakatessa lakkaa myös vapaa kaupustelu. Puheissa vapaasta kaupustelusta, samoin kuin porvaristomme muissakin mahtipontisissa puheissa vapaudesta, on järkeä ylipäänsä vain mikäli kysymyksessä on kahlehdittu kaupustelu, keskiajan orjuutettu kaupunkilainen, mutta ei kaupustelun, porvarillisten tuotantosuhteiden ja itse porvariston kommunistinen hävittäminen.

Te kauhistutte sitä, että me tahdomme hävittää yksityisomistuksen. Mutta nykyisessä yhteiskunnassannehan sen jäsenistön yhdeksän kymmenesosan kohdalta yksityisomistus on hävitetty; se onkin olemassa juuri sen vuoksi, ettei sitä ole yhdeksää kymmenesosaa varten. Te syytätte meitä siis siitä, että me tahdomme hävittää omistuksen, jonka välttämättömänä edellytyksenä on se, että yhteiskunnan valtava enemmistö on vailla omaisuutta.

Sanalla sanoen, te syytätte meitä siitä, että me tahdomme hävittää omistuksenne. Todellakin, sitä me tahdomme.

Siitä hetkestä alkaen, jolloin työtä ei enää voi muuttaa pääomaksi, rahaksi, maankoroksi, lyhyesti sanoen monopolisoitavissa olevaksi yhteiskunnalliseksi mahdiksi, so. siitä hetkestä alkaen, jolloin persoonallinen omistus ei enää voi muuttua porvarilliseksi, siitä hetkestä alkaen te julistatte, että persoona on hävitetty.

Te myönnätte siis, että persoonaksi te ette tunnusta ketään muuta kuin porvarin, so. porvarillisen omistajan. Ja tämä persoona on tosiaankin hävitettävä.

Kommunismi ei riistä keneltäkään valtaa omistaa omaksi yhteiskunnallisia tuotteita, se riistää vain vallan orjuuttaa vierasta työtä tuon omaksi omistamisen avulla.

On väitetty, että kun yksityisomistuksesta tehdään loppu, niin kaikki toiminta lakkaa ja yleinen laiskuus pääsee vallalle.

Siinä tapauksessa olisi porvarillisen yhteiskunnan jo aikoja täytynyt tuhoutua laiskuuteen, sillä ne, jotka siinä tekevät työtä, eivät hyödy mitään, ja ne, jotka siinä hyötyvät, eivät tee työtä. Koko tuo epäily tarkoittaa toisin sanoen, että silloin kun ei enää ole pääomaa, ei ole enää palkkatyötä.

Kaikki vastaväitteet aineellisten tuotteiden kommunistista omistamis- ja tuotantotapaa vastaan on ulotettu koskemaan myös henkisten tuotteiden omistamista ja tuotantoa. Niin kuin luokkaomistuksen lakkauttaminen on porvarista samaa kuin itse tuotannon lakkauttaminen, niin myös luokkasivistyksen lakkauttaminen on hänestä samaa kuin yleensä kaiken sivistyksen lakkauttaminen.

Sivistys, jonka menettämistä porvari valittaa, on tavattoman suurelle enemmistölle muuttumista koneen lisäkkeeksi.

Mutta älkää kiistelkö kanssamme, kun mittaatte porvarillisen omistuksen hävittämistä porvarillisten vapaus-, sivistys- ja oikeus- ym. käsitteidenne mukaisesti. Aatteennekin ovat porvarillisten tuotanto- ja omistussuhteiden tuotteita, samoin kuin oikeutenne on vain laiksi korotettu luokkanne tahto, tahto, jonka sisältö riippuu luokkanne aineellisista elämänehdoista.

Tämä puolueellinen käsitys, mikä panee teidät muuttamaan tuotanto- ja omistussuhteenne historiallisista, tuotannon kehityksessä vaihtuvista suhteista ikuisiksi luonnon ja järjen laeiksi, on teillä ja se on ollut kaikilla ennen vallassa olleilla ja tuhoutuneilla luokilla. Sitä, mikä teistä on ymmärrettävää antiikin omistuksen suhteen, mikä teistä on ymmärrettävää feodaalisen omistuksen suhteen, te ette saata enää ymmärtää porvarillisen omistuksen suhteen.

Perheen hävittäminen! Äärimmäiset radikaalitkin kiivastuvat tästä kommunistien häpeämättömästä aikeesta.

Mihin perustuu nykyinen porvarillinen perhe? Pääomaan, yksityistuloon. Täydellisesti kehittyneenä se on olemassa vain porvaristoa varten; mutta täydennyksenään sillä on proletaarien pakollinen perheettömyys ja julkinen prostituutio.

Porvarillinen perhe katoaa luonnollisesti tämän täydennyksensä katoamisen mukana, ja molemmat häviävät pääoman häviämisen mukana.

Syytättekö meitä siitä, että me tahdomme tehdä lopun vanhempien harjoittamasta lasten riistosta? Myönnämme itsemme syylliseksi tähän rikokseen.

Te väitätte, että asettamalla kotikasvatuksen sijaan yhteiskunnallisen kasvatuksen me hävitämme kaikkein hellimmät suhteet.

Eikö sitten yhteiskunta määrää teidänkin kasvatustanne? Eivätkö sitä määrää yhteiskunnalliset suhteet, joiden puitteissa te kasvatatte, yhteiskunnan välitön tai välillinen puuttuminen kasvatukseen koulun jne. kautta? Kommunistit eivät ole keksineet yhteiskunnan vaikutusta kasvatukseen; he vain muuttavat kasvatuksen luonteen, tempaavat sen irti hallitsevan luokan vaikutuksen alaisuudesta.

Porvarilliset lauseparret perheestä ja kasvatuksesta, vanhempien ja lasten hellästä suhteesta käyvät sitä tympäisemmiksi, mitä enemmän suurteollisuuden kehittymisen seurauksena kaikki proletaarien perhesiteet revitään rikki ja lapsista tehdään pelkkiä kauppaesineitä ja työkaluja.

Mutta te kommunistit tahdotte saada aikaan vaimojen yhteisyyden, huutaa meille koko porvaristo kuorossa.

Porvari näkee vaimossaan pelkän tuotannonvälineen. Hän kuulee, että tuotannonvälineet aiotaan antaa yhteiseen käyttöön, eikä luonnollisesti voi ajatella muuta, kuin että naistenkin kohdalla on sama yhteisyys.

Hän ei edes aavista, että kysymyksessä on juuri naisen kohottaminen pelkän tuotannonvälineen asemasta.

Mikään ei ole muuten naurettavampaa kuin porvariemme korkean siveellinen kauhistus kommunistien luulotellun julkisen naisten yhteisyyden johdosta. Kommunistien ei tarvitse ottaa käytäntöön naisten yhteisyyttä, se on melkein aina ollut olemassa.

Porvarimme, tyytymättä siihen, että heidän käytettävissään ovat heidän työläistensä vaimot ja tyttäret, puhumattakaan julkisesta prostituutiosta, pitävät suurimpana huvituksena vietellä toistensa aviovaimoja.

Porvarillinen avioliitto on todellisuudessa aviovaimojen yhteisyyttä. Kommunisteja voitaisiin korkeintaan syyttää siitä, että ulkokultaisesti salatun vaimojen yhteisyyden tilalle he tahtovat muka asettaa julkisen, avoimen. On muuten itsestään selvää,

että nykyisten tuotantosuhteiden hävittämisen ohessa katoaa myös niistä johtuva vaimojen yhteisyys, so. julkinen ja salainen prostituutio.

Kommunisteja on edelleen syytetty siitä, että he tahtovat tehdä lopun isänmaasta ja kansallisuudesta.

Työläisillä ei ole isänmaata. Heiltä ei voida ottaa sitä, mitä heillä ei ole. Kun proletariaatin lähinnä täytyy vallata itselleen valtiollinen valta, kohottaa itsensä kansalliseksi luokaksi¹, muodostua kansakunnaksi, on se itse vielä kansallinen, joskaan ei suinkaan siinä mielessä kuin porvaristo sen käsittää.

Jo porvariston kehittyminen, kauppavapaus, maailmanmarkkinat, teollisuustuotannon ja sitä vastaavien elinsuhteiden yhdenmukaistuminen hävittävät yhä enemmän kansojen kansallista eristyneisyyttä ja vastakohtaisuuksia.

Proletariaatin herruus on nopeuttava niiden häviämistä vieläkin enemmän. Yhteinen toiminta, ainakin sivistysmaiden kesken, on proletariaatin vapautuksen ensimmäisiä ehtoja.

Sikäli kuin hävitetään yksilön harjoittama toisen yksilön riisto, häviää myös kansakunnan harjoittama toisen kansakunnan riisto.

Kansakunnan sisäisen luokkavastakohtaisuuden hävitessä häviää myös kansakuntien välinen vihamielinen suhde.

Syytökset, joita esitetään kommunismia vastaan uskonnollisilta, filosofisilta ja yleensä ideologisilta näkökannoilta, eivät ansaitse perinpohjaisempaa käsittelyä.

Tarvitaanko syvällistä ymmärtämystä sen käsittämiseksi, että ihmisten elinolojen, yhteiskunnallisten suhteiden, heidän yhteiskunnallisen olemisensä muuttuessa muuttuvat myös heidän käsityksensä, katsomuksensa ja käsitteensä, sanalla sanoen heidän tietoisuutensa?

Mitä muuta todistaa aatteiden historia, kuin että henkinen tuotanto muuttuu aineellisen tuotannon mukana? Jokaisen aikakauden vallitsevina aatteina ovat aina olleet vain hallitsevan luokan aatteet.

Puhutaan aatteista, jotka vallankumouksellistavat koko yhteiskunnan; siten lausutaan julki vain se tosiasia, että vanhan yhteiskunnan sisällä ovat muodostuneet uuden ainekset, että vanhojen elinolojen rapautuessa rapautuvat samalla vanhat aatteet.

Kun vanha maailma oli häviämässä, voitti kristinusko vanhat uskonnot. Kun kristilliset aatteet 18. vuosisadalla joutuivat valistusaatteiden iskujen alla häviölle, feodaalinen yhteiskunta taisteli elämästä ja kuolemasta porvaristoa vastaan, joka siihen aikaan oli vallankumouksellista. Omantunnon- ja uskonnonva-

¹ Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanojen „kohottaa itsensä kansalliseksi luokaksi” tilalla sanat „kohottaa itsensä kansakunnan johtavaksi luokaksi”. *Toim.*

pauden aatteet ilmensivät vain vapaan kilpailun herruutta tietouden alalla.

„Mutta”, sanotaan, „uskonnolliset, moraaliset, filosofiset, poliittiset, oikeus- ym. aatteet ovat tosin muuttuneet historiallisen kehityksen varrella. Mutta uskonto, moraalit, filosofia, politiikka, oikeus ovat aina säilyneet tässä lakkaamattomassa muutoksessa.

On sitä paitsi ikuisia totuuksia, kuten vapaus, oikeudenmukaisuus jne., jotka ovat yhteisiä kaikille yhteiskunnallisille oloille. Mutta kommunismi poistaa ikuiset totuudet, se poistaa uskonnon, moraalin, sen sijaan että uudistaisi ne; se on siis ristiriidassa kaiken tähänastisen historiallisen kehityksen kanssa.”

Mikä on tämän syytöksen ydin? Kaikkien tähänastisten yhteiskuntien historia on liikkunut luokkavastakohtaisissa, jotka eri aikakausina ovat muodostuneet erilaisiksi.

Mutta olkoot ne muodoltaan minkälaisia hyvänsä, niin kaikkien menneiden vuosisatojen yhteisenä tosiasiana on ollut yhteiskunnan toisen osan harjoittama toisen osan riistäminen. Sen vuoksi ei ole ihme, että kaikkien vuosisatojen yhteiskunnallinen tietoisuus, kaikesta moninaisuudestaan ja erilaisuudestaan huolimatta, on kehittynyt määrättyissä yhteisissä muodoissa, sellaisissa muodoissa — tietoisuusmuodoissa —, jotka häviävät täydellisesti vasta sitten, kun luokkavastakohtaisuus kokonaan häviää.

Kommunistinen vallankumous on perintönä saatujen omistussuhteiden perinpohjaisinta murtamista; ei ole ihme, että sen kehityksessä murretaan mitä perinpohjaisimmin perintönä saadut aatteet.

Mutta jättäkäämme porvariston kommunisminvastaiset vastaväitteet.

Näimme jo edellä, että ensimmäisenä askeleena työväen vallankumouksessa on proletariaatin nouseminen hallitsevaksi luokaksi, demokratian valloittaminen.

Proletariaatti käyttää poliittista herruuttaan ottaakseen vähitellen pois porvaristolta kaiken pääoman, keskittääkseen kaikki tuotannonvälineet valtion, so. hallitsevaksi luokaksi järjestyneen proletariaatin käsiin, ja lisätäkseen mahdollisimman nopeasti tuotantovoimien määrää.

Luonnollisesti tämä voi aluksi tapahtua vain siten, että käydään despoottisesti käsiksi omistusoikeuteen ja porvarillisiin tuotantosuhteisiin, siis ryhdytään toimenpiteisiin, jotka näyttävät taloudellisesti riittämättömiltä ja kestävämmiltä, mutta jotka liikkeen edistyessä vievät pitemmälle meneviin toimenpiteisiin¹ ja ovat välttämättömiä keinoja koko tuotantotavan mullistamiseksi.

¹ Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanojen „vievät pitemmälle meneviin toimenpiteisiin” jälkeen lisäys: „tekevät välttämättömäksi hyökätä edelleen vanhaa yhteiskuntajärjestelmää vastaan”. *Toim.*

Nämä toimenpiteet tulevat luonnollisesti olemaan erilaisia eri maissa.

Edistyneimmissä maissa voidaan kuitenkin miltei kaikkialla soveltaa seuraavia toimenpiteitä:

1. Maaomaisuuden pakkoluovutus ja maankoron käyttäminen valtion menoihin.

2. Korkea progressiivinen vero.

3. Perintöoikeuden lakkauttaminen.

4. Kaikkien emigranttien ja kapinallisten omaisuuden takavarikoiminen.

5. Luoton keskittäminen valtion käsiin kansallispankin kautta, jolla on valtion pääoma ja ehdoton yksinoikeus.

6. Kulkulaitoksen keskittäminen valtion käsiin.

7. Valtion tehtaiden ja tuotannonvälineiden lisääminen, maan raivaaminen viljelykseen ja maiden parantaminen yhteisen suunnitelman mukaisesti.

8. Samanlainen työvelvollisuus kaikille, teollisuusarmeijain muodostaminen varsinkin maanviljelystä varten.

9. Maanviljelyksen ja teollisuuden harjoittamisen yhdistäminen; toiminta kaupungin ja maaseudun välisen eroavaisuuden¹ poistamiseksi vähitellen.

10. Kaikkien lasten yhteiskunnallinen ja maksuton kasvat. Lasten tehdastyön poistaminen nykyisessä muodossaan. Kasvatuksen yhdistäminen aineelliseen tuotantoon jne. jne.

Kun kehityksen edistyessä luokkaeroavaisuudet ovat hävinneet ja koko tuotanto on keskittynyt yksilöiden yhtymien käsiin, niin julkinen valta kadottaa valtiollisen luonteen. Valtiollinen valta varsinaisessa merkityksessään on toisen luokan organisoitua väkivaltaa toisen luokan alistamiseksi. Kun proletariaatti taistelussa porvaristoa vastaan välttämättömästi yhtyy luokaksi, kun se vallankumouksen kautta tekee itsensä hallitsevaksi luokaksi ja hallitsevana luokkana väkivaltaisesti poistaa vanhat tuotantosuhteet, niin näiden tuotantosuhteiden mukana se poistaa luokkavastakohtaisuuden olemassaolon edellytykset, luokat yleensä ja samalla oman valtansa luokkavaltana.

Vanhan porvarillisen yhteiskunnan ja sen luokkien ja luokkavastakohtien tilalle tulee yhtymä, jossa kunkin yksilön vapaa kehitys on kaikkien vapaan kehityksen edellytyksenä.

¹ Vuoden 1848 painoksessa: „kaupungin ja maaseudun välisen vastakohtaisuuden”, vuoden 1872 ja myöhemmissä saksankielisissä painoksissa sana „vastakohtaisuuden” vaihdettiin sanaan „eroavaisuuden”. Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa oli sanojen „toiminta kaupungin ja maaseudun välisen eroavaisuuden poistamiseksi vähitellen” asemesta painettu: „kaupungin ja maaseudun välisen eroavaisuuden asteittainen poistaminen jakamalla väestöä tasaisemmin ympäri maata”. *Toim.*

III

SOSIALISTINEN JA KOMMUNISTINEN
KIRJALLISUUS

1. TAANTUMUKSELLINEN SOSIALISMI

a) FEODAALINEN SOSIALISMI

Ranskan ja Englannin ylimystöllä oli historiallisen asemansa mukaisesti kutsumuksena herjauskirjasien kirjoittaminen nyky-aikaista porvarillista yhteiskuntaa vastaan. Vihattu nousukas oli nujertanut sen vielä kerran heinäkuun vallankumouksessa Ranskassa vuonna 1830 ja parlamenttiuudistusliikkeessä Englannissa. Vakavasta poliittisesta taistelusta ei voinut olla enää puhettakaan. Sille jäi vain kirjallinen taistelu. Mutta kirjallisuudenkin alalla restauraatioajan¹ vanhat puheenparret olivat käyneet mahdottomiksi. Herättääkseen myötätuntoa ylimystön täytyi näennäisesti jättää syrjään omat etunsa ja laatia syytöskirjelmänsä porvaristoa vastaan vain riistetyn työväenluokan etujen nimessä. Se hankki itselleen tyydytystä laatimalla häväistyslauluja uudesta valtiaastaan ja kuiskutteleamalla sen korvaan enemmän tai vähemmän onnettomuutta uhkaavia ennustuksia.

Tällä tavalla syntyi feodaalinen sosialismi, puolittain valitusvirtenä, puolittain herjauskirjoituksena, puolittain menneisyyden kaikuna, puolittain tulevaisuuden uhkana, osuen väliin suoraan porvariston sydämeen katkeralla, nerokkaan purevalla arvostelulla, mutta täysin kykenemättömänä ymmärtämään nykyajan historian kulkua se teki aina koomillisen vaikutuksen.

Saadakseen kootuksi kansan puolelleen ylimystö heilutti lippuna proletariaatin kerjäläispussia. Mutta joka kerta kun kansa sitä seurasi, se näki ylimysten takamuksessa feodaalien vanhat vaakunat ja juoksi tiehensä nauraen äänekkäästi ja epä-kunnioittavasti.

Osa Ranskan legitimisteistä ja „Nuori Englanti”² ovat esittäneet tätä näytelmää.

Kun feodaalit todistelevat, että heidän riistotapansa oli toisenlaista kuin porvarillinen riisto, niin he unohtavat vain sen, että

¹ Tällä ei tarkoiteta Englannin restauraatioaikaa vv. 1660—1689, vaan Ranskan restauraatioaikaa vv. 1814—1830. (*Engelsin huomautus vuoden 1888 englanninkieliseen painokseen.*)

² *Legitimistit* — Bourbonien hallitsijasuvun valtaan palauttamista kannattaneiden aatelisten suurmaanomistajien puolue. „*Nuori Englanti*” — noin v. 1842 muodostunut vanhoillisten puoluetta lähellä olleiden englantilaisten ylimysten, poliittisten toimihenkilöiden ja kirjailijoiden ryhmä. Sen huomattavimpia edustajia olivat Disraeli, Thomas Carlyle ym. *Toim.*

he riistivät tyyten toisenlaisten ja nyt jo aikansa eläneiden olosuhteiden ja edellytysten vallitessa. Kun he todistelevat, että heidän valtakautensa aikana ei ollut nykyaikaista proletariaattia, niin he unohtavat vain sen, että nykyaikainen porvaristo oli juuri heidän yhteiskuntajärjestelmänsä välttämätön vesa.

He salaavat muuten arvostelunsa taantumuksellista luonnetta niin vähän, että heidän pääsyytöksensä porvaristoa vastaan on juuri se, että tämän hallitessa kehittyi luokka, joka on räjäyttävä ilmaan koko vanhan yhteiskuntajärjestelmän.

He syyttävät porvaristoa enemmänkin siitä, että se synnyttää vallankumouksellisen proletariaatin, kuin siitä, että se yleensä synnyttää proletariaatin.

Poliittisessa toiminnassa he osallistuvat sen vuoksi kaikkiin väkivaltatoimenpiteisiin työväenluokkaa vastaan, ja jokapäiväisessä elämässä, kajkista mahtipontisista fraaseistaan huolimatta, he ovat taipuvaisia poimimaan kultaomenoita¹ ja vaihtamaan uskollisuuden, rakkauden ja kunnian lampaanvilla-, sokerijuuri- ja viinakaupusteluun².

Niin kuin pappi kulki aina käsi kädessä feodaaliherran kanssa, niin myös pappissosialismi kulkee käsi kädessä feodaalisen sosialismin kanssa.

Mikään ei ole helpompaa kuin antaa sosialistinen pintaväri kristilliselle asketismille. Eikö kristinuskko myös ole intoillut yksityisomaisuutta, avioliittoa, valtiota vastaan? Eikö se ole saarnannut niiden asemesta hyväntekeväisyyttä ja kerjäläisyyttä, naimattomuutta ja lihan kuolettamista, luostarielämää ja kirkkoa? Kristillinen sosialismi on vain se vihkivesi, jolla pappi siunaa ylimyksen kiukun.

b) PIKKUPORVABILLINEN SOSIALISMI

Feodaalinen ylimystö ei ole ainoa luokka, jonka porvaristo kukisti ja jonka elinehdot nykyaikaisessa porvarillisessa yhteiskunnassa huononivat ja raukesivat olemattomiin. Keskiajan porvarit ja pientalonpoikien sääty olivat nykyaikaisen porvariston edeltäjiä. Teollisesti ja kaupallisesti vähemmän kehittyneissä

¹ Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanan „kultaomenoita” jälkeen lisätty sanat „joita putoilee teollisuuden puusta”. *Toim.*

² Tämä koskee pääasiassa Saksaa, missä maaylimystö ja junkkerit suurimmaksi osaksi viljelevät tilojaan omaan laskuunsa isännöitsijöittensä avulla ja ovat samalla sokerijuurikkaiden suurtuottajia ja viinapolttimoiden suuromistajia. Varakkaammat Englannin ylimykset eivät ole vielä menneet näin pitkälle, mutta hekin tietävät voivansa korvata maankoron alenemisen lainaamalla nimeään kaikenlaisille enemmän tai vähemmän hämäräperäisten osakeyhtiöiden perustajille. (*Engelsin huomautus vuoden 1888 englanninkieliseen painokseen.*)

maissa tämä luokka vielä elää kituuttaa nousevan porvariston rinnalla.

Maissa, joissa on kehittynyt nykyaikainen sivistys, on muodostunut uusi pikkuporvaristo, joka häilyy proletariaatin ja porvariston välillä ja jota porvarillisen yhteiskunnan täydentävänä osana muodostuu alati uudelleen, mutta jonka jäseniä kilpailu syöksee yhtä mittaa proletariaattiin, samalla kun se näkee suurteollisuuden kehityksen lähentävän ajankohtaa, jolloin se nykyaikaisen yhteiskunnan itsenäisenä osana kokonaan häviää ja sen tilalle kaupassa, teollisuudessa ja maanviljelyksessä tulevat työnjohtajat ja palkatut palvelijat.

Sellaisissa maissa kuin Ranskassa, missä talonpoikaisluokkaa on paljon enemmän kuin puolet väestöstä, oli luonnollista, että kirjailijat, jotka esiintyivät proletariaatin puolesta porvaristoa vastaan, käyttivät porvarillista järjestelmää arvostellessaan pikkuporvarin ja pientalonpoijan mittapuuta ja puolustivat työväkeä pikkuporvariston kannalta. Näin syntyi pikkuporvarillinen sosialismi. Sismondi on tämän kirjallisuuden päämies ei vain Ranskassa, vaan myös Englannissa.

Tämä sosialismi eritteli mitä teräväjärkisimmin nykyaikaisissa tuotantosuhteissa ilmeneviä ristiriitoja. Se paljasti talousoppineiden ulkokultaiset kaunistelut. Se osoitti kumoamattomasti koneellisen tuotannon ja työnjaon tuhoiset vaikutukset, pääomien ja maanomaisuuden keskittymisen, liikatuotannon, pulat, pikkuporvariston ja pientalonpoikaiston väistämättömän perikadon, proletariaatin kurjuuden, tuotannon anarkian, räikeät epäsuhteet rikkauten jakaantumisessa, kansakuntien välisen teollisen hävityssodan, vanhojen tapojen, vanhojen perhesuhteiden ja vanhojen kansallisuuksien häviämisen.

Positiiviselta sisällöltään tämä sosialismi tahtoo kuitenkin joko palauttaa käytäntöön vanhat tuotannon- ja vaihdonvälineet ja niiden mukana vanhat omistussuhteet ja vanhan yhteiskunnan tai pakottaa nykyaikaiset tuotannon- ja vaihdonvälineet väkisin vanhojen omistussuhteiden puitteisiin, jotka ne olivat jo murtaantuneet ja jotka niiden täytyi murtaa. Kummassakin tapauksessa se on samalla sekä taantumuksellista että utooppista.

Ammattikuntalaitos teollisuuden alalla ja patriarkaalinen maatalous, siinä ovat sen viimeiset sanat.

Edelleen kehittyessään tämä suunta on rauennut pelkurimaiseksi murinaksi¹.

¹ Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on lauseen „Edelleen kehittyessään tämä suunta on rauennut pelkurimaiseksi murinaksi” tilalla lause „Kun vihdoin kumoamattomat historialliset tosiasiat olivat hävittäneet harhakuvitelmiensa hurmaavan vaikutuksen viimeisetkin jäljet, tämä sosialismin muoto raukesi pelkurimaiseksi murinaksi”. *Toim.*

e) SAKSALAINEN ELI „TODELLINEN“ SOSIALISMI

Ranskan sosialistinen ja kommunistinen kirjallisuus, joka syntyi herruutta pitävän porvariston sorron alaisena ja on tätä herruutta vastaan käydyin taistelun kirjallinen ilmaus, tuli Saksassa tunnetuksi aikana, jolloin porvaristo siellä vasta aloitti taistelunsa feodaalista rajatonta yksinvaltaa vastaan.

Saksalaiset filosofit, puolifilosofit ja kaunosielut tarttuivat ahnaasti tähän kirjallisuuteen, mutta unohtivat vain, että noiden kirjoitusten vaeltaessa Ranskasta Saksaan sinne eivät samalla siirtyneetkään Ranskassa vallitsevat olosuhteet. Saksalaisissa olosuhteissa ranskalainen kirjallisuus kadotti kaiken välittömän käytännöllisen merkityksensä ja sai puhtaasti kirjallisen suunnan muodon. Sen täytyi pakostakin näyttää vain hyödyttömältä järjelleimiseltä ihmisolemuksen tarkoituksen toteutumisesta. Näin ollen 18. vuosisadan saksalaisista filosofeista Ranskan ensimmäisen vallankumouksen vaatimuksilla oli merkitystä vain ylipäänsä „käytännöllisen järjen“ vaatimuksina, ja Ranskan vallankumouksellisen porvariston tahdonilmaukset merkitsivät heidän silmissään puhtaan tahdon lakeja, tahdon, sellaisena kuin sen tulee olla, todella inhimillisen tahdon lakeja.

Ainoa, mitä saksalaiset kirjailijat tekivät, oli se, että he saattoivat uudet ranskalaiset aatteet sopusointuun vanhan filosofisen omantuntonsa kanssa tai oikeamminkin omaksuivat omalta filosofiselta kannaltaan nuo ranskalaiset aatteet.

Tämä omaksuminen tapahtui samalla tavalla, jolla yleensä omaksutaan vieras kieli, kääntämällä.

On tunnettua, miten munkit kirjoittivat vanhan pakanuusajan klassillisia teoksia sisältävien käsikirjoitusten tekstiin päälle typerä katolisia pyhimystaruja. Saksalaiset kirjailijat menettivät epäpyhään ranskalaiseen kirjallisuuteen nähden päinvastoin. He kirjoittivat omia filosofisia typeryyksiään ranskalaisen alkutekstin alle. Esimerkiksi rahasuhteiden ranskalaisen arvostelun alle he kirjoittivat „inhimillisen olemuksen luovutus“ ja porvarivaltion ranskalaisen arvostelun alle he kirjoittivat „abstraktisen Yleisen valtiut on poistettava“ jne.

Tätä filosofisten lauseparsiansa sotkemista ranskalaisten teorioiden sekaan he nimittivät „teon filosofiaksi“, „todelliseksi sosialismiksi“, „saksalaiseksi sosialismin tieteksi“, „socialismin filosofiseksi perusteluksi“ jne.

Ranskalainen sosialistis-kommunistinen kirjallisuus tuli siten suorastaan kuohituksi. Ja kun se saksalaisen kädessä lakkasi ilmaistemasta luokan taistelua toista vastaan, niin saksalainen tunsu kohonneensa „ranskalaisen yksipuolisuuden“ yläpuolelle, puolustavansa todellisten tarpeiden asemesta totuuden tarvetta ja proletariaatin etujen asemesta inhimillisen olemuksen, yleensä

ihmisen etuja, ihmisen, joka ei kuulu mihinkään luokkaan eikä ylipäänsä ole olemassa todellisuudessa, vaan filosofisten kuvitelmiin utumaailmoissa.

Tämä saksalainen sosialismi, joka otti kömpelöt kouluharjoituksensa niin vakavalta ja juhlalliselta kannalta ja niin kerskailevasti toittotti niitä kaikkien tiettäväksi, kadotti kuitenkin vähitellen pedanttimaisten viattomuutensa.

Saksan, varsinkin Preussin porvariston taistelu feodaaleja ja rajatonta kuningasvaltaa vastaan, sanalla sanoen vapaamielinen liike, muuttui vakavammaksi.

„Todelliselle” sosialismille oli siten tarjoutunut toivottu tilaisuus asettaa poliittista liikettä vastaan sosialistiset vaatimukset, julistaa perinteelliseen pannakiroukseen liberalismi, eduskunnallinen valtio, porvarillinen kilpailu, porvarillinen painovapaus, porvarillinen oikeus, porvarillinen vapaus ja yhdenvertaisuus ja saarnata kansalle, että tässä porvarillisessa liikkeessä sillä ei ole mitään voitettavana, vaan päinvastoin kaikki menetettävänä. Saksalainen sosialismi unohti oikeaan aikaan, että ranskalainen arvostelu, jonka hengetöntä kaikua se oli, edellytti nykyaikaista porvarillista yhteiskuntaa sitä vastaavine aineellisine elinehtoineen ja sen mukaista valtiomuotoa — juuri niitä edellytyksiä, joiden valloittamisesta Saksassa vasta oli kysymys.

Se palveli yksinvaltaisia Saksan hallituksia ja niiden seuraajoukkona olleita pappeja, koulumestareita, maalaisjunkkereita ja virkaherroja ollen toivottuna pelättimenä uhkaavasti nousevaa porvaristoa vastaan.

Se oli äitelä lisä niihin karvaisiin piiskaniskuihin ja pyssynkuuliin, joilla nuo samat hallitukset kukistivat Saksan työläisten kapinoita.

Joskin „todellisesta” sosialismista näin tuli hallitusten käsissä ase Saksan porvaristoa vastaan, niin edusti se välittömästi taantumuksen intressejä, Saksan pikkuporvariston intressejä. 16. vuosisadalta periytynyt ja niistä ajoista alkaen eri muodoissa yhä uudelleen esiintynyt pikkuporvaristo muodostaa Saksassa vallitsevien olojen varsinaisen yhteiskunnallisen perustan.

Sen säilyminen on Saksan olevien olojen säilymistä. Se pelkää porvariston teollisesta ja poliittisesta herruudesta koituvaa varmaa perikatoaan, joka on seuraava toisaalta pääoman keskittymisen, toisaalta vallankumouksellisen proletariaatin kasvamisen johdosta. „Todellinen” sosialismi näytti sen mielestä tappavan molemmat kärpäset yhdellä iskulla. Ja „todellinen” sosialismi levisi kuin kulkutauti.

Mietiskelyn hämähäkinverkosta kudottu, kaunosieluisilla puhekuukilla kirjailtu, sairaalloisen tunteellisuuden kasteella kyllästetty mystillinen vaippa, johon saksalaiset sosialistit verhosivat

pari laihaa „ikuista totuuttaan”, vain lisäsi heidän tavaransa menekkiä tuon yleisön keskuudessa.

Omasta puolestaan saksalainen sosialismi tunsu yhä suuremmassa määrin kutsumukseksi olla tämän pikkuporvariston mahtipontisena edustajana.

Se julisti Saksan kansakunnan normaalikansakunnaksi ja saksalaisen poroporvarin normaali-ihmiseksi. Tämän normaali-ihmisen jokaiselle halpamaisuudelle se antoi salatun, ylevämmän, sosialistisen merkityksen, joka tarkoitti sen vastakohtaa. Se oli loppuun saakka johdonmukainen esiintyen avoimesti „raa’asti hävittävä” kommunismin suuntaa vastaan ja julistaen olevansa ylvään puolueettomana kaikkien luokkataistelujen yläpuolella. Muutamaa varsin harvaa poikkeusta lukuunottamatta kaikki se, mikä sosialistisen ja kommunistisen kirjallisuuden nimellä kiertää Saksassa, kuuluu tämän likaisen ja turmelevan kirjallisuuden piiriin¹.

2. KONSERVATIIVINEN ELI PORVARILLINEN SOCIALISMI

Osa porvaristosta haluaa poistaa yhteiskunnallisia epäkohtia turvatakseen porvarillisen yhteiskunnan olemassaolon.

Tähän joukkoon kuuluu taloustieteilijöitä, ihmisystäviä, inhimillisyyden puoltajia, työtätekevien luokkien aseman parantajia, hyväntekeväisyyden harjoittajia, eläinrääkkäyksen vastustajia, raittiusseurain perustajia, mitä kirjavimman laatuaisia nurkka-uudistusten harrastajia. Ja onpa tämä porvarillinen sosialismi muokattu kokonaisuksi oppijärjestelmäksi.

Esimerkkinä mainitsemme Proudhonin teoksen „Kurjuuden filosofia”.

Porvarisosialistit tahtovat säilyttää nykyisen yhteiskunnan elinehdot, mutta ilman niitä taisteluja ja vaaroja, jotka niistä välttämättömästi johtuvat. He tahtovat säilyttää nykyisen yhteiskunnan, mutta ilman niitä aineksia, jotka sitä kumouksellistavat ja hajottavat. He tahtovat porvariston ilman proletariaattia. Porvaristo luonnollisesti luulee parhaaksi maailmaksi sitä maailmaa, jossa se hallitsee. Porvarillinen sosialismi muokkaa tämän lohdullisen luulon enemmän tai vähemmän ehjäksi järjestelmäksi. Kun se kutsuu proletariaattia toteuttamaan tuota järjestelmäänsä ja käymään sisälle uuteen Jerusalemiin, niin se vaatii

¹ Vuoden 1848 vallankumousmyrsky pyyhkäisi pois maailmasta koko tämän viheliäisen suunnan ja vei sen kannattajilta halun keinotella sosialisilla. Tämän suunnan pääedustaja ja klassillinen perikuva on herra Karl Grün. (Engelsin huomautus vuoden 1890 saksankieliseen painokseen.)

oikeastaan vain sitä, että proletariaatti kiintyisi nykyiseen yhteiskuntaan, mutta luopuisi niistä vihamielisistä käsityksistä, mitä sillä on tästä yhteiskunnasta.

Tämän sosialismin toinen, vähemmän järjestelmällinen, mutta käytännöllisempi muoto yritti saada työväenluokkaa suhtautumaan vastenmielisesti kaikkeen vallankumoukselliseen liikkeeseen todistelemalla, ettei sille voi olla hyötyä mistään poliittisesta muutoksesta, vaan ainoastaan aineellisten elämänehtojen, taloudellisten olosuhteiden muutoksesta. Mutta aineellisten elämänehtojen muutoksella tämä sosialismi ei suinkaan ymmärrä porvarillisten tuotantosuhteiden poistamista, mikä on mahdollista vain vallankumoustietä, vaan hallinnollisia parannuksia, jotka tapahtuvat näiden tuotantosuhteiden pohjalla eivätkä siis tuo mitään muutosta pääoman ja palkkatyön suhteisiin, vaan parhaassa tapauksessa vähentävät porvaristolta sen vallanpidosta johtuvia kustannuksia ja yksinkertaistavat sen valtiotaloutta.

Soveliaimman ilmauksensa porvarillinen sosialismi saa vasta silloin, kun se muuttuu pelkäksi puhetaidolliseksi koristeeksi.

Vapaa kauppa! työtätekevän luokan eduksi; suojelustullit! työtätekevän luokan eduksi; vankilasellit! työtätekevän luokan eduksi: siinä porvarillisen sosialismin viimeiset, ainoat tositarkeitukselliset sanat.

Porvariston sosialismi on juuri siinä väitteessä, että porvari on porvari — työväenluokan eduksi.

3. KRIITILLIS-UTOOPPINEN SOCIALISMI JA KOMMUNISMI

Emme puhu tässä siitä kirjallisuudesta, mikä kaikissa nykyajan suurissa vallankumouksissa on ilmentänyt proletariaatin vaatimuksia (Babeufin teokset ym.).

Proletariaatin ensimmäiset yritykset saada yleisen kuohunnan aikana, feodaalisen yhteiskunnan kukistamisen kaudella välittömästi toteutetuksi omat luokkaintressinsä, epäonnistuivat välttämättömyyden pakosta, koska proletariaatti itse oli vielä kehittymättömässä tilassa ja koska vielä puuttuivat sen vapautuksen aineelliset ehdot, jotka ovat vasta porvarillisen aikakauden tuotetta. Vallankumouksellinen kirjallisuus, joka oli näiden proletariaatin ensimmäisten liikkeiden seurausta, on sisällöltään luonnollisesti taantumuksellista. Se opettaa yleistä asketismia ja karkeata tasaamista.

Varsinaisesti sosialistiset ja kommunistiset järjestelmät, Saint-Simonin, Fourier'n, Owenin ym. järjestelmät, ilmaantuivat proletariaatin ja porvariston välisen taistelun ensi vaiheessa,

jolloin se oli kehittymätöntä ja jota olemme edellä kuvanneet (ks. „Porvaristo ja proletariaatti”).

Näiden järjestelmien keksijät näkevät kyllä luokkien vastakohtaisuuden samoin kuin itse vallitsevassa yhteiskunnassa olevien hajottavien ainesten vaikutuksen. Mutta he eivät huomaa proletariaatin taholla mitään historiallista omatoimisuutta, mitään sille ominaista poliittista liikettä.

Koska luokkavastakohtaisuuden kehittyminen käy rinnan teollisuuden kehityksen kanssa, niin he niin ikään eivät näe proletariaatin vapautuksen aineellisia edellytyksiä, vaan etsivät sellaista yhteiskuntatiedettä, sellaisia yhteiskunnallisia lakeja, jotka loisivat nämä edellytykset.

Yhteiskunnallisen toiminnan tilalle täytyy tulla heidän henkilökohtaisen keksivän toimintansa, vapautuksen historiallisten edellytysten tilalle — mielikuvituksellisten edellytysten, proletariaatin vähitellen edistyvän luokaksi-järjestymisen tilalle — yhteiskunnan järjestämisen heidän keksimänsä reseptin mukaan. Tuleva maailmanhistoria typistyy heillä heidän yhteiskuntasuunnitelmiansa propagandaksi ja niiden käytännölliseksi toteuttamiseksi.

He ovat kyllä tietoisia siitä, että suunnitelmissaan he edustavat pääasiallisesti työväenluokan, yhteiskunnan eniten kärsivän luokan etuja. Vain tällaisena eniten kärsivänä luokkana proletariaatti onkin heille olemassa.

Luokkataistelun kehittymätön muoto samoin kuin heidän oma asemansa elämässä johtaa kuitenkin siihen, että he uskovat olevansa korkealla tuon luokkavastakohdan yläpuolella. He tahtovat parantaa yhteiskunnan kaikkien, parhaassakin asemassa olevien jäsenten asemaa. Siksi he vetoavat lakkaamatta koko yhteiskuntaan ilman erotusta, vieläpä mieluummin hallitsevaan luokkaan. Eihän tarvitse muuta kuin ymmärtää heidän järjestelmänsä, tunnustaakseen sen parhaan yhteiskunnan parhaaksi mahdolliseksi suunnitelmaksi.

Siksi he hylkäävät kaiken poliittisen, erittäinkin kaiken vallankumouksellisen toiminnan, he tahtovat saavuttaa päämääränsä rauhallista tietä ja yrittävät pienillä, tietenkin epäonnistuvilla kokeilla, esimerkin voimalla raivata tietä uudelle yhteiskunnalliselle evankeliumille.

Tämä mielikuvituksellinen kuva tulevaisuuden yhteiskunnasta syntyy aikana, jolloin proletariaatti on vielä perin kehittymätöntä, josta syystä sillä itsellään on vielä mielikuvituksellinen käsitys asemastaan, se syntyy proletariaatin ensimmäisistä aavistuksenomaisista yhteiskunnan yleiseen uudistamiseen tähtäävistä pyrkimyksistä.

Mutta sosialistisissa ja kommunistisissa teoksissa on arvos-televiakin aineksia. Ne käyvät kaikkien nykyisen yhteiskunnan

perustuksien kimppuun. Ne ovat sen vuoksi antaneet mitä arvokkainta aineistoa työläisten valistamiseksi. Niiden positiiviset väitteet tulevasta yhteiskunnasta, esimerkiksi kaupungin ja maaseudun välisen vastakohtaisuuden¹, perheen, yksityistulon ja palkkatyön poistaminen, yhteiskunnallisen sopusuhtaisuuden julistaminen, valtion muuttaminen pelkäsi tuotannon hallinnoksi — nämä kaikki väitteet ilmentävät vain luokkavastakohtaan hävittämistä, luokkavastakohtaan, joka on vastikään alkanut kehittyä ja jonka ne tuntevat vasta sen varhaimmassa muodottomassa epämääräisyydessä. Sen vuoksi näillä väitteilläkin on vielä puhtaasti utooppinen luonne.

Kriittillis-utooppisen sosialismin ja kommunismin merkitys on kääntäen verrannollinen historialliseen kehitykseen. Samassa määrässä kuin luokkataistelu kehittyy ja saa selvemmat muodot, tämä mielikuvituksellinen pyrkimys asettua sen yläpuolelle, tämä mielikuvituksellinen taistelu sitä vastaan menettää kaiken käytännöllisen arvonsa ja kaiken teoreettisen oikeutuksensa. Joskin näiden järjestelmien perustajat olivat monessa suhteessa vallankumouksellisia, heidän oppilaansa ovat aina muodostaneet taantumuksellisia lahkokuntia. Nämä pitävät lujasti kiinni mestariensa vanhoista mielipiteistä huolimatta proletariaatin historiallisesta kehittymisestä. Siksi he pyrkivät johdonmukaisesti heikentämään jälleen luokkataistelua ja sovittamaan vastakohtia. He uneksivat edelleenkin yhteiskunta-utopioittensa kokeellisesta toteuttamisesta, yksityisten falansterien perustamisesta, Home-siirtolain luomisesta, pienen Ikarian² perustamisesta — uuden Jerusalemin pienoispainoksesta —, ja kaikkien näiden pilvilinnojen rakentamiseksi heidän täytyy vedota porvarien sydänten ja rahasäkkien ihmisrakkauteen. Vähitellen he luisuvat yllä kuvattujen taantumuksellisten tai vanhoillisten sosialistien joukkoon ja heidät erottaa näistä vain järjestelmällisempi pedanttisuus ja kiihkomielinen taikauskoinen luottamus yhteiskuntatieteensä ihmeitätekevään voimaan.

¹ Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa tämä kohta kuuluu seuraavasti: „Niiden ehdottamat käytännölliset toimenpiteet, esim. kaupungin ja maaseudun välisen eroavaisuuden poistaminen...” *Toim.*

² *Falanstereiksi* nimitettiin Fourier'n suunnittelemaa sosialistisia siirtoloita; *Ikariaksi* nimitti Cabet utopiaansa ja myöhemmin kommunistista siirtolaansa Amerikassa. (*Engelsin huomautus vuoden 1888 englanninkieliseen painokseen.*)

Home-siirtoloiiksi (kotisiirtoloiiksi) Owen nimittää kommunistisia malliyhteiskuntiaan. *Falansteri* oli Fourier'n suunnitteleman yhteiskunnallisten palatsien nimi. *Ikariaksi* nimitettiin utooppista haavemaata, minkä kommunistista järjestelmää Cabet kuvasi. (*Engelsin huomautus vuoden 1890 saksankieliseen painokseen.*)

Sen vuoksi he vastustavat kiihkeästi kaikkea työväen poliittista liikettä, jonka alkusyynä heidän mielestään voi olla vain sokea epäluottamus uuteen evankeliumiin.

Owenilaiset Englannissa ja fourierilaiset Ranskassa esiintyvät — edelliset chartisteja, jälkimmäiset reformisteja¹ vastaan.

IV

KOMMUNISTIEN SUHDE ERI OPPOSITIOPUOLUEISIIN

II osan perusteella on itsestään selvää, mikä on kommunistien suhde jo perustettuihin työväenpuolueisiin, siis heidän suhteensa Englannin chartisteihin ja Pohjois-Amerikan agraariuudistusten kannattajiin.

Kommunistit taistelevat työväenluokan lähimpien välittömien tarkoitusperien ja etujen puolesta, mutta nykyisessä liikkeessä he edustavat samalla myös liikkeen tulevaisuutta. Ranskassa kommunistit asettuvat sosialistis-demokraattisen puolueen² rinnalle taistelemaan vanhoillista ja radikaalista porvaristoa vastaan luopumatta silti oikeudestaan suhtautua arvostelevasti vallankumouksellisesta perimätiedosta johtuviin lauseparsiin ja kuvitelmiin.

Sveitsissä he kannattavat radikaaleja jättämättä huomioonottamatta sitä, että tuo puolue on kokoonpantu ristiriitaisista aineksista, osittain demokraattisista sosialisteista ranskalaisessa mielessä, osittain radikaalisista porvareista.

Puolalaisten keskuudessa kommunistit tukevat sitä puoluetta, joka asettaa agraarivallankumouksen kansallisen vapautuksen edellytykseksi, samaa puoluetta, joka vuonna 1846 nostatti Krakovan kapinan.

Saksassa kommunistinen puolue taistelee, mikäli porvaristo esiintyy kumouksellisena, yhdessä porvariston kanssa rajatonta yksinvaltaa vastaan, feodaalista maanomistusta ja taantumuksellista pikkuporvaristoa vastaan.

¹ Tarkoitetaan Pariisissa vuodesta 1843 vuoteen 1850 ilmestyneen „La Réforme” („Reformi”) lehden kannattajia. *Toim.*

² Puolue, jota edusti silloin parlamentissa Ledru-Rollin, kirjallisuudessa Louis Blanc sekä päivälehdistössä „La Réforme” lehti. Sosialidemokratianimitys merkitsi niille, jotka ottivat sen käytäntöön, väriltään enemmän tai vähemmän sosialistista demokraattisen eli tasavaltalaisen puolueen osaa. (*Engelsin huomautus vuoden 1888 englanninkieliseen painokseen.*)

Sosialistis-demokraattiseksi puolueeksi itseään nimittävää puoluetta edusti Ranskassa poliittisessa elämässä Ledru-Rollin, kirjallisuudessa Louis Blanc; näin ollen se oli Saksan nykyisestä sosialidemokratiasta yhtä kaukana kuin taivas maasta. (*Engelsin huomautus vuoden 1890 saksankieliseen painokseen.*)

Mutta se ei laiminlyö hetkeäkään saadakseen työläiset mahdollisimman selvästi tietomaan porvariston ja proletariaatin välisen vihamielisen vastakkaisuuden, jotta Saksan työläiset voisivat heti käyttää kaikkia niitä yhteiskunnallisia ja poliittisia edellytyksiä, jotka porvariston täytyy valtansa mukana synnyttää, aseina porvaristoa vastaan, jotta taantumuksellisten luokkien kukistamisen jälkeen Saksassa alkaisi heti taistelu itse porvaristoa vastaan.

Saksaan kommunistit kohdistavat päähuomionsa, koska Saksa elää porvarillisen vallankumouksen aattoa ja koska tämä kumous tapahtuu yleensä eurooppalaisen sivistyksen edistyneempien olojen vallitessa ja proletariaatin ollessa siellä paljon kehittyneempää kuin 17. vuosisadalla Englannissa ja 18. vuosisadalla Ranskassa. Saksan porvarillinen vallankumous ei siis voi olla muuta kuin proletaarisen vallankumouksen välitön alkunäytös.

Sanalla sanoen, kommunistit kannattavat kaikkialla jokaista vallankumouksellista liikettä, joka suuntautuu vallitsevia yhteiskunnallisia ja valtiollisia oloja vastaan.

Kaikissa näissä liikkeissä he kohottavat liikkeen peruskysymyksenä ensi tilalle omistuskysymyksen, minkä enemmän tai vähemmän kehittyneen muodon se sitten onkaan ottanut.

Kommunistit tekevät vihdoinkin työtä kaikkialla kaikkien maiden demokraattisten puolueiden yhdistämiseksi ja yhteisymmärryksen aikaansaamiseksi.

Kommunistit halveksivat salata mielipiteitään ja aikomuksiaan. He selittävät avoimesti, että heidän päämääränsä voidaan saavuttaa ainoastaan kumoamalla väkivaltaisesti koko tähänastinen yhteiskuntajärjestys. Vaviskoot vallassaolevat luokat Kommunistisen Vallankumouksen edessä. Proletaareilla ei siinä ole muuta menetettävänä kuin kahleensa. Voitettavana heillä on koko maailma.

KAIKKIEN MAIDEN PROLETAARIT, LIITTYKÄÄ YHTEEN!

*Kirjoittaneet K. Marx ja F. Engels
vuoden 1847 joulukuun ja
vuoden 1848 tammikuun
välisenä aikana*

*Julkaistu ensimmäisen kerran
helmikuussa 1848 Lontoossa*

*Julkaistaan
vuoden 1890 saksankielisen painoksen
mukaan*

Suomennos saksasta